

Sammelband

Ed 13.

4
013
TRACTATUS
PHILOSOPHICO-
THEOLOGICUS,

IN 2 VO

Principia Philosophica commu-
niora succinctè & breviter traduntur, per Limitationes
& Objectiones perspicuè explicantur, imprimis autem
quaestionibus & controversiis Theologicis accom-
modantur, in usum Phil. & Theolog.
Studios.

CONSCRIPTUS

AUTORE

M. JOHANNE HENRICO POSVVITZ,
VVERNIGERODANO SA-
XONE.

ANNO M. DC. LX.
Idib. Maji.

REVERENDISSIMÆ
ILLUSTRISSIMÆ ET CELSISSIMÆ PRINCI-
PISSÆ AC DOMINÆ,

Dn. ANNÆ SOPHIÆ,

Com. Palat. apud Rhenum, Duc.

Bavariæ, Liberæ Imperialis ac Secularis Diœcesios

Quedlinburgensis Abbatissæ, Com. in

Veldentz & Spanheim.

PRINCIP: AC DOMINÆ MEÆ CLE-
MENTISSIMÆ.

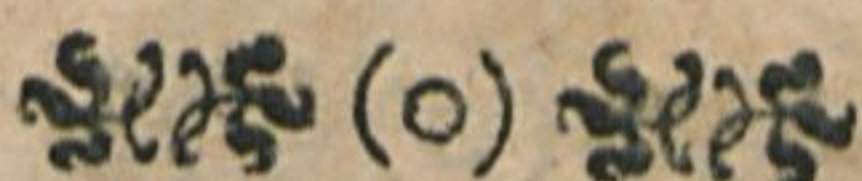
HOC OPUSCULUM

HUMILLIMÈ

Dedicat, Consecrat, Offert

M. JOHANNES HENRICUS
POSEWITZ.

PRÆ.

PRÆFATIO

AD LECTOREM.

L. B.

S.

Vam summè necessarium & utilissimum sit L. B. imprimis Theologiæ studio, jungere studium Philosophicum, in aprico est, & si pluribus id nunc ostendere conarer quis non lucem soli me fœnerari & actum agere diceret. Quamplurimi verò reperiantur Theologiæ studiosi qui susque deque ferentes hoc studium id vel plane contemnunt vel nimis frigide tractant, & ad sublimen Theologiam statim, imparati satis properant, notissimum est. Quò cum fructu & quanto cum ipsorum studii detrimento, & alii & ipsimet tandem sed nimis serò agnoscunt. Causas autem hujus rei ipsemet potissimum tres ex multis accepi & observavi. 1. Quidam difficultatem hujus studii, quam sibi imaginantur, prætendunt. 2. Quidam prolixitatem, 3. Quidam vero, dum negare quidem non audent usum nobilem hujus studii esse in Theologiâ, difficulter tamen illum obtineri falsò sibi persuasum habent. Ita ergò colligere videntur. *Quodcumque studium difficile est & prolixum, & cujus fructus & usus in Theologiâ difficulter obtinetur, ei opera navanda non est, siquidem longum requirit tempus & ita plures absomit sumptus, & tandem sine usu & fructu iterùm perit: At Ejusmodi studium, est Philosophiæ studium. Ergò. Verùm hæc ratio tanti non est quæ aliquem movere possit vel debeat ad tam nobile studium contemnendum & rejiciendum. Nam quid difficultatem hujus studii prætendis? Difficillima sanè sine ullo negotio, certis adhibitis mediis, obtineri novimus. Quid prolixitatem? Separa plures & varias quaestiones, spinosas magis quam utiles & excerpe*
ne.

necessaria & utiliora, nullamque habebis prolixitatem. Quid dicis ad usus est fructus quem Philosophia habet in Theologiâ, perceptionem difficulter perveniri? Nam sit ita. Novimus enim & nos non paucos qui ad quintum & sextum usque annum vixerant in Academiis, & studio Philosophiæ simul & Theologiæ operam hauserant, & tamen vel nullum vel exiguum usum Philosophiæ in studio, cui simul operam dabant, Theologiæ, ceperant. sed unde hoc? Rectâ hîc quoque est insistendum viâ. Quo factò non solum brevi, sed etiam sine omni negotio, metam, ad quam tendimus, attingemus. Et ne forte alicui commoda media desint, ego nunc principia philosophica communiora, ut ante aliquot annos in academiis illa collegi, quæ nucleum totius ferè Philosophiæ præsentabunt, cuius horum communicare volui. Quæ autem, ne difficiliora videantur, limitationibus & objectionibus illustravi ne prolixiora, breviter contraxi, ne ad studium Theologiæ inutilia, eorum usum pluribus ostendi. Juvenies quidem illa principia explicata apud plures, non tamen propterea nostram opellam planè inutilem esse existimamus, nam breviter & perspicuè illa hîc tradere, & quod præcipuè intendimus, usum ipsorum in Theologiâ ostendere volumus. Ultimò emendatiora quoque illa tibi L. B. communicare animus erat, verum obstaculo ei fuerunt plurima. His interim utere, mecum, serenâ fronte illa accipe, & si forte menda Typographica in hoc opusculo deprehendes ea haud moleste corrige, ipsi verò, auctori que ejus fave. Vale.

REGU-

(1)

REGULARUM PHI-
LOSOPHICA-
RUM

CAPUT. I.

DE

Ente.

REG. I.

Impossibile (etiam quoad potentiam Dei absolutam) est,
Idem (sive sit Ens sive Non Ens, identitate reali, rationis, & vir-
tuali) *esse & simul* (simultate non supra actum sed supra poten-
tiam cadente, eodem modo, eodem respectu &
secundum eandem partem,) *non esse.*

OBJECTIO I.

Scriptura dicit *Luc. 1: Apud DEum non est impossibile omne verbum.* Ergo DEUS etiam poterit facere, idem simul esse & non esse. *Respondeo: Plinius* In ea sententiâ fuit DEum non omnia posse, unde *l. 2. hist. natural. c. 7.* multa recenset quæ DEUS non possit. Verum rectius adseritur contra *Plinium* DEUM esse omnipotentem & omnia posse, sicut etiam Scriptura Sacra c. l. satis clarè docet. Notandum tamen est de qualibet potentia esse judicandum ex objecto. Cujuslibet autem potentia objectum est Possibile. Quia verò Possibile duplex est. Unum *Absolutè* tale, Alterum *cum apposito.* Primum, nempe quod absolutè tale est, potentia divina objectum est. Et hoc Possibile

A com-

complectitur omnia quæcunque non involvunt contradictionem. Facere autem ut illa quæ sunt non sint, & quæ non sunt, sint, & si quæ id genus alia sunt quæ c. l. recenset *Plinius*, quia manifestam involvunt contradictionem, sub objecto potentie divinæ, non continentur.

OBJECTIO 2.

Judæi credunt, duos Rabbinos sibi contradicentes, ambos verum dicere. Videatur de hâc sententiâ Judæorum in *Talmudo Massechet Erubin c. 1. fol. 13.* Resp. Hæc nugæ Judæorum sunt, & eadem facilitate quâ proferuntur, quoque rejiciuntur.

OBJECTIO 3.

DEUS ea quoque potest quæ impossibilia sunt, nam *Luc. 1.* Maria dicit ad Angelum: *Quomodo erit istud?* seu hoc est impossibile. *Respondeo:* Multa DEUM posse & fecisse quæ hominibus impossibilia sunt & videntur, negari non potest, unde & Mariæ *Luc. 1.* impossibile visum fuisse quod ipsi annuntiatum fuit ab Angelo *Gabriele* credimus, negamus tamen illud in se & DEO fuisse impossibile, nam non statim quod Creaturæ & homini est & videtur impossibile DEO quoque & ἀλυσίως impossibile est, *Vid. Eph. 3.*

OBJECTIO 4.

Essentia & Relatio in divinis sunt idem realiter, & tamen non solum quoad nostrum concipiendi modum, sed ante omnem intellectus nostri operationem, illa est communicabilis, hæc Incommunicabilis. *Respondeo:* Essentia & Relatio in divinis sunt quidem idem realiter, virtualiter autem distinguuntur & exinde illa ante omnem actum intellectus est communicabilis hæc incommunicabilis. *Vide Rodericum de Acriagâ disp. Log. 5. sect. 4. subs. 1. num. 56. & Hurtadum de Mendozâ disp. Met. 5. sect. 10.*

OBJE-

DE ENTE.

OBJECTIO 5.

Justitia & Misericordia DEI realiter idem sunt, non tamen possum dicere, vel quod justitia DEI sit misericordia, vel misericordia DEI sit justitia ejus. *Respondeo*: Justitia & misericordia DEI sunt quidem idem realiter, non tamen quoque ratione, seu quoad modum nostrum concipiendi. Porro autem quod dicitur, Justitia DEI non est misericordia & Misericordia DEI non est justitia ejus, *dupliciter* potest intelligi 1. *In sensu identico.* 2. *In sensu formali.* Priori modo si intelligitur falsum est, nam quando misericordia & justitia divina sumuntur materialiter, & in sensu identico, verissimum est si dico; Misericordia divina est justitia divina. Et habet sensum ac si dicam: essentia divina quæ est misericordia, ea etiam est justitia. Quando verò posteriori modo sumuntur verum non est dicere; Misericordia DEI non est justitia & Justitia DEI non est misericordia ejus. Et ratio est, quia sensus formalis præter objectum etiam includit nostrum concipiendi modum. Intellectus autem noster ea etiam quæ simplicissimè idem sunt, sæpè concipit ut distincta, unde licet justitia & misericordia, Item bonitas & Sapientia DEI sint idem realiter, intellectus tamen aliam rationem format de Sapientia DEI, aliam de bonitate, aliam de justitia, aliam de misericordia ejus. *Vide Javellum Lib. 12. Met: quest. 19.* ubi de identitate & distinctione attributorum prolixè agit.

OBJECTIO 6.

Si impossibile est idem simul esse & non esse, cadet liberum hominis arbitrium, nam hoc (nempe quod contradictionis & Exercitii vocatur) describitur, *quod eo hono possit agere & non agere.* *Respondeo*: Ly *simul* in regula nostra potest se tenere *ex parte possibilis vel potentia*, ut sensus sit, idem per eandem potentiam potest esse & non esse, ut v.g. Petrus per voluntatem potest sedere & non sedere, & potest se tenere *ex parte esse & non esse*, ut

CAPUT I.

sensus sit, possibile est ut idem, quando habet esse, non habeat esse. Priori in sensu, nim: quatenus ly *Simul* cadit supra *Potentiam* seu *possibile*, principium nostrum intelligi debet, non vero modo posteriori s. quatenus ly *Simul* cadit supra *actum*.

OBJECTIO 7.

Christus minor patre *Joh. 14. v. 28.* & Servus ejus est *Es. 53. Phil. 2.* & æqualis Patri s. unum cum Patre *Joh. 10.* *Respondeo:* non secundum eandem partem, hic fit oppositio: nam Christus minor est patre secundum humanam naturam, æqualis patri secundum divinam naturam. Unde B. Athanasius *Æqualis Patri secundum Divinitatem: minor secundum Humanitatem.* Ita Christus secundum divinam naturam est prior *Abrahamo, Joh. 8.* & non prior secundum humanam naturam. Secundum illam omnia novit *Col. 2. 3. Joh. 21. 17.* secundum hanc quædam ignorat, ut diem Judicii *Marc. 13.*

OBJECTIO 8.

Abraham justificatus est ex operibus *Jacob. 2. 21.* Abraham non justificatus est ex operibus *Rom. 4. & 3.* *Respondeo:* Hic oppositio non fit eodem respectu, & justificatus est Abraham ex operibus, *respectu hominum*, non vero justificatus est ex operibus *respectu DEI*, nam Scriptura dicit *Rom. 4. 2. Si Abraham ex operibus justificatus fuit, habet quod gloriatur sed non apud DEum.*

OBJECTIO 9.

Proprium competit alicui Soli, & proprium non competit alicui Soli, nam propria & attributa divinæ naturæ comperunt etiam naturæ humanæ. *Respondeo:* Oppositio non fit eodem modo, nam proprium uni Soli competit *ὡς τὸ πρῶτον* tanquam primo subjecto s. *immediatè.* Non Soli, tanquam *Subjecto secundario & mediatè.* Ita propria divinæ naturæ etiam si communicentur humanæ naturæ in Christo, per hoc tamen non desinunt esse propria divinæ naturæ, quia Soli divinæ naturæ *ὡς τὸ πρῶτον* tan-

DE ENTE.

9

tanquam *subiecto primo & immediatè*, Humanæ autè naturæ *non*
à deo & mediatè nempe mediante unione hypostaticâ, cōpetunt.

REGULA II.

Quodlibet (sive sit ens, sive non ens) est, vel non est.

OBJECTIO I.

HÆc Regula eadem est cum præcedenti, Ergò malè ab illa
distinguitur. *Respondeo Favellus 4. Met. qu. 9. & Mendoza*
disp. Met. 3. disputant, hoc principium idem esse cum priori.
Verum rectius cum Fonseca lib. 4. Met. c. 3. qu. un. sect. 1. Soario
disp. Met. 3. sect. 3. & Svaretz Tom. 1. disput. Met. 3. sect. 3. n. 5.
pro distinctis habemus, nam *illa* significat repugnantiam, *hac*
verò simul immediationem, quæ duo valde differre patet, nam
aliud est, duo non posse convenire eidem subiecto, aliud est,
quod alterum eorum debeat necessariò convenire. Ita, verè
quidem dicimus, Album non potest esse nigrum, & qui videt
non est cœcus, non tamen dicere possumus, Quodlibet vel est
album vel nigrum, seu Quodlibet vel videt vel est cœcum, lapis
enim nec videt nec cœcus est.

REGULA III.

Omne quod est, (vel non est) quando est, (vel non est) ne-
cesse est esse, (vel non esse, necessitate immutabi-
littatis ex suppositione.)

OBJECTIO I.

SI omne quod est, necesse est esse, & omne quod non est, ne-
cesse est non esse, sequitur in rebus non dari contingentiam,
sive nihil esse vel non esse contingenter. *Respondeo.* Necessitas
est duplex: *Absoluta & Immutabilitate ex suppositione.* Illa secun-
dum *Gabrielem III. dist. XVI. quæst. 1.* est, cujus oppositum inclu-
dit contradictionem. Et secundum *Peverium* quæ simpliciter rei
convenit ex naturâ suâ & secundum omnem temporis diffe-
rentiam, ut hominem esse animal. *Hac est & dicitur cum ali-*

A 3

quid

quid rei convenit contingenter si ejus natura in se spectetur, factâ tamen, aliqua hypothese non potest ipsi non convenire, Regula loquitur de priori necessitate. Ad argumentum respondeo: Antecedens posse *bifariam* intelligi 1. *In sensu diviso* qui hic est; omnem rem quæ est, necesse est esse, & omnem rem quæ non est, necesse est non esse. 2. *In sensu composito* qui hic est; omne quod est, quatenus est, vel posito quod sit, necesse est esse, Et omne quod non est quatenus non est necesse est non esse. Si priori modo antecedens intelligitur, falsum est, nec eo modo in regula sumitur. Sin autem posteriori modo accipitur verum est, sed tunc negatur consequentia, quia hæc necessitas est tantum hypothetica non verò absoluta, quæ non excludit contingentiam. *Dicitis*: Si hæc necessitas non excludit contingentiam sequitur quod res contingens etiam quando est possit esse & non esse, ex definitione contingentis, sed hoc falsum est, quoniam res contingens quando est, non potest esse quin sit, aliter contradictoria verificarentur de eodem. Ergò illa necessitas quæ immutabilitatis ex suppositione dicitur omninò excludit contingentiam. *Respondeo*: Res quæ contingens est etiam quando est, contingens manet in se & ex sua naturâ, prout autem est s. quatenus est determinata ad aliquam temporis differentiam, non est contingens sed necessaria, quæ necessitas tamen non tollit illam contingentiam quæ rei competit ex sua naturâ. Quod ergò dicitur sequi ex hoc rem quæ contingens est etiam quando est, posse esse & non esse, id verum est si modo rectè intelligatur. Verum autem est quatenus res quæ est contingens ex sua natura, etiam tunc quando est, ex sua natura habet, ut possit esse & non esse, falsum autem est, quod res quæ est contingens ex sua naturâ determinata que ad certum tempus possit esse est non esse prout est determinata ad aliquam temporis differentiam, neque hoc ex priori sequitur.

REGU.

DE ENTE.

REGULA IV.

Non entis (h. e. non existentis, eo tempore quod per copulam vel prædicatum significatur,) *nulla sunt* (per affirmationem veram) *prædicata* (accidentalia, intrinsecè de nominantia, vel extrinsecè, nisi ab actu intellectus, phantasiæ, vel appetitus, positiva, vel privativa privantia formâ intrinsecâ.)

OBJECTIO 1.

AB æterno vera fuit hæc propositio: Humana natura Christi patietur & tamen ab æterno non extitit humana natura Christi, sed fuit non ens. *Respondeo* pati non tribuitur hæc naturæ humanæ in Christo, prout hæc olim non extitit & fuit non ens, sed prout in tempore assumpta est, quod copula in verbo indicat.

OBJECTIO 2.

Ab æterno vera fuit hæc propositio: Homo est animal & tamen ab æterno homo fuit non ens quia nullus homo ab æterno fuit sed in tempore demum homo à DEO productus est. *Respondeo* per prædicata in regula nostra intelliguntur tantùm accidentalia prædicata, animal autem in adductâ propositione est prædicatum essentielle.

OBJECTIO 3.

Joh. 8. dicit *Christus* ad Judæos: *Abraham* desideravit & gestivit videre diem meum, si me in carne. Et tamen *Christus* tempore *Abrahami* nondum fuit, *Respondeo*: *Amari, desiderari, &c.* sunt accidentia extrinsecè de nominantia ab actu appetitus, qualia ab hæc regulâ excluduntur.

OBJECTIO 4.

C. l. *Christus* dicit: Et vidit, *Abraham* diem meum, & gavisus est, ex quo sequitur, quod non entis sint prædicata accidentalia extrinsecè, non quidem à sensibus internis sed externis

ut

ut Visus, denominantia. *Christus* enim tempore *Abrahami* nondum fuit & tamen dicitur, quod illum viderit *Abraham*. *Respondeo*: Videre non solum, & semper de visione quæ fit oculis corporis, sed etiam sæpè de visione quæ fit intellectu, accipitur & tunc videre idem est, quod cognoscere & intelligere. Ita *Terent. Adel. Act. 3. sc. 4.* *Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est videre, sed etiam illa quæ futura sunt prospicere.*

OBJECTIO 5.

Dies Extremus nondum est, & tamen dicitur incognitus, etiam *Christo*, puta secundum humanitatem. *Respondeo*: Incognitus est prædicatum accidentale, privativum, privans tantum forma extrinsecâ: quale in reg. nostrâ non attenditur.

REGULA V.

Essentia rerum (quatenus talium) sunt sicut numeri
(ut neque quid addere neque tollere
possis.)

OBJECTIO I.

Pars aliqua ab homine tolli potest ut v.g. brachium, pes &c. Ergò essentia hominis est divisibilis. *Respondeo*: Indivisibile aliquid *bifariam* dici potest 1. *Absolute*, quomodo punctum est indivisibile. 2. *Certo modo*, ut aliquid non possit dividi ita, ut ipsum maneat. Priori modo non in universum verum est, Essentias rerum esse indivisibiles, secundum illos autem h. m. universaliter quoque vera est regula nostra, qui materiam partem substantiarum corporearum esse negant, & contra Formam totam essentiam esse defendunt, in quâ sententia *Hugo* fuit qui propterea *Christum* in triduo mortis hominem fuisse disputat, *lib. 1. de Sacramentis part. 2.* Posteriori modo omnium rerum essentia sunt indivisibiles. *Dicis*: Brachium ab homine auferri potest ut maneat homo. *Respondeo*, manet quidem homo, sed non manet integer, quia fit mutilus.

OBJE-

DE ENTE.

OBJECTIO 2.

Fuerunt hæretici *Apollinares* dicti, qui vixerunt circa seculum 4. à nato Christo, illi docuerunt Christum tantum adsumsisse corpus, & animam *θεωρικὴν*, non verò animam quoque rationalem. Quod si verum est, ab homine aliquid potest auferri quod maximè ad essentiam eius pertinet, ita ut maneat homo. *Respondeo:* contrà dictos hæreticos ex regulâ nostra potest disputari, nam quia Christus homo est, ad essentiam autem hominis necessariò requiritur anima rationalis, impossibile est Christum non assumsisse seu non habere animam rationalem, quia *essentia rerum consistunt in indivisibili.*

OBJECTIO 3.

Accidentia adveniunt & auferuntur ab essentiis, salvis manentibus essentiis. *Resp:* Regula loquitur de indivisibilitate essentialium, accidentia autem non pertinent ad essentiam rerum, quia accidentia sunt, unde nec eorum adiectione vel subtractione essentia dividitur.

REGULA VI.

Essentia rerum sunt aeternæ (s. æternè & necessariò cum rebus connexæ.)

OBJECTIO 1.

Solus DEUS est æternus, ergò non omnium rerum essentia sunt æternæ. *Resp:* Hæc regula non intelligitur de *Esse* actuali, quasi nimirum omnes essentia actu sint sine principio & fine, nam hoc modo solus DEUS est æternus, alio modo ergò intelligitur. *Et Gabriel Vatquez, p. 3. disp. 73. cap. 1. & Mendoza c. 1. per esse* hic intelligunt *esse Possibile*, quia essentia rerum perpetuò & necessariò habent esse possibile. Communiter verò & à plerisque accipitur, de essentia, cum eò, cuius est essentia, connexionem, quæ perpetua est. Egregia verba sunt hanc in rem

B

quæ

quæ *Mendoza c. l.* habet quando ait Essentiam rebus convenire necessariò, quia *DEUS volens producere hominem v. g. non potest ipsi sribuere essentiam lapidis, quia non faceret hominem sed lapidem.*

OBJECTIO 2.

Fides essentialiter est notitia quædam, uti communiter docent Theologi, infantibus tamen quibus adscribitur fides non potest convenire notitia quia usu rationis destituuntur, aut ergò verum non erit, Infantes habere fidem, sicut volunt *Anabaptista & Calviniani*, aut falsum erit essentias rerum esse æternas. *Resp.* Falsum non est Infantes habere fidem, Christo enim placent *Marc. 10.* at *sine fide impossibile est DEO placere Heb. 11.* nec regula nostra fallit est, dicendum ergò. Infantes omninò habere notitiam, licet illam non habeant ab usu rationis, supernaturaliter enim à Spiritu S. infundi potest.

REGULA VII.

Non Entis (Falsi) nulla est scientia (positiva.)

OBJECTIO I.

Ecclipsis futura est non ens, & tamen illa potest sciri. *Resp.* Non ens *dupliciter* hic considerari potest, 1. ut respondet simplici mentis operationi, quomodo non ens est, quod non est, vel non esse potest, 2. ut respondet compositioni & divisioni ut sit idem quod falsum. Non ens posteriori modo hic sumitur. Ecclipsis futura autem est non Ens priori modo sumitur, & quando non ens ita sumitur, adhuc accipi potest, 1. ut opponitur Enti *Participialiter* sumto, & tunc non ens idem est quod ens actu non existens, 2. prout opponitur enti *Nominaliter* sumpto, & hoc modo non ens est, quod neque est neque esse potest. Si non ens hoc posteriori modo accipitur, ejus, nulla potest esse scientia, si autem priori modo sumitur, quo modo etiam Ecclipsis futura est non ens, non entis datur quoque scientia.

OBJE-

DE ENTE.

OBJECTIO 2.

Demonstrat ipse *Philosophus* infinitum & vacuum nec dari actu nec dari posse. *Resp*: Non entis s. falsi non datur scientia *positiva* sed *privativa*, nempe id quod falsum est non possumus scire tanquam verum, nam si quis id quod falsum est verum arbitratur is non scientiam habet sed deceptionem & ignorantiam, Id autem quod falsum est possumus scire tanquam falsum. Et hoc modo *Aristoteles* docuit infinitum non dari. Eundem in modum Theologi tractant de Purgatorio tanquam de ficto & falso, nam si arbitrarentur illud esse, deciperentur.

CAPUT. II.

DE

Actu & potentiâ.

REGULA. I.

A potentiâ ad actum sive à posse ad esse (affirmativè) non valet consequentia.

OBJECTIO 1.

DOcuerunt *Megarici* teste *Arist.* 9. *Met.* c. 3. text. 5. potentias non præcedere actus suos, sed tùm tantùm esse, quando actus eorum sunt, & illum qui operatur, tantùm posse operari quando actu operatur. Quæ sententia si vera est regula nostra falsa est, nam hoc modo omninò à potentiâ ad actum consequentia perpetua est. Verùm *resp.* non regula nostra sed sententia *Megaricorum* falsa est & refutat illam *Arist.* c. 1. aliquot argumentis, nam posita hâc sententiâ sequitur quod artifex non sit artifex nisi artem exerceat actu, & quando post horam iterum vult exercere novum habitum comparet. Porro ignis non erit calidus, nisi actu comburat, imò

B 2

nihil

nihil futurum aut possibile erit, sed is qui stat semper stabit & sedens sedebit, quia impossibile hoc modo est, ut qui stat se-
deat & sedat stet. *Vid. Arist. c. l.* Afferimus ergo contra dictos
Megaricos omnem potentiam tum activam tum etiam passi-
vam esse priores naturâ vel tempore suis actibus, nam licet tem-
pore non semper potentia precedant actus suos sicut patet de
potentiâ activa Solis illuminandi & passiva materiae primae,
naturâ tamen illos actus suos præcedere certum est. *Vid. Ja-
vellum lib. 9. Met. quest. 8. & Suarez. Disput. Met. 43. n. 14. & seq.*

OBJECTIO 2.

Hæc consequentia firma est. *Chimæra non est, ergo non potest
esse.* *Respondeo:* Affirmativè à posse ad Esse non valet conse-
quentia, bene autem negativè. *Dicitur:* nec sic valet, quia non
sequitur. Omnis creatura potest non esse, ergo non est. *Resp.*
Hæc consequentia non procedit à posse, ad esse negativè quia
propositio antecedens non est negativa, quod patet, quia in illa
particula negativa post ponitur copulæ quæ continetur in ver-
bo *potest*, & sic illam non afficit.

REGULA II.

*Ab actu ad potentiam sive ab esse ad posse esse (affirmativè
& eodem servato tempore in antecedente &
consequente.) V. C.*

OBJECTIO I.

AB actu ad potentiam non potest valere consequentia af-
firmativè, sunt enim opposita, & homo quando actu est
non amplius est potentiâ, negativè ergo potius consequentia
ab actu ad potentiam & contra procedit. *Resp.* aliud est ha-
bere potentiam s. posse esse & esse potentiâ. Ab esse actu ad
esse potentiâ non valet consequentia affirmativè, valet autem
ab esse actu ad habere potentiam, s. posse esse, ratio est, quia esse
poten.

potentiâ excludit actum, & Esse actu contradictoriè opponitur. Possè esse verò s. habere potentiâ, actum nō negat sed ab eo abstrahit, & tūc cū actu tūc cum ejus negatione potest cōsistere.

OBJECTIO 2.

Non sequitur Christus mortuus est, ergo potest mori, quia *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, Rom. 6.* & Theologi hominis quoque status ita distinguunt ut in primo, nempe ante lapsum, *potuerit homo non mori.* In Secundo, nempe post lapsum, *non possit non mori.* In Tertio, nim. in altera vita ad quam etiam Christus translatus est, *non possit mori.* Resp. Reg. nostra vult ut in antecedente & consequente idem seruetur tēpus, unde nō rectè ita infertur, Christus mortu⁹ est, ergo potest mori, sed h. m. ergo Christus potuit mori.

REGULA III.

Cujus est (s. cui tribuitur) potentia, ejusdem est (s. eidem tribuitur) actus.

OBJECTIO I.

Arist. expressè docet *lib. 9. Met. text. 16.* Actum non esse in agente sed in patiente. Resp. Aliud est *Esse alicujus, & Esse in aliquo*, omnis actus illius est s. tribuitur ei, cuius est potētia, sed nō omnis actus in illo est, in quo est potentia, nam in quo est potentia passiva in eo quidē est actus, sicut etiam in illo in quo est potentia activa, actus est, si est actus immanens, non autem in eo in quo est potentia activa actus est, si transiens est actus.

REGULA IV.

Quod transit de potentia (passiva) ad actum (rei intrinsecum) mutatur.

OBJECTIO I.

Deus ab æterno fuit in potentiâ ad creandum, ergo dum in tempore creavit, mutatus est. Resp. DEus non fuit in potentia passiva ad creandū, sed habuit creandi potentiâ activam.

OBJECTIO 2.

Qui jam non videtur est in potentia passiva, ad videri, non tamen quando actu videtur, mutatur. *Respondeo: dupliciter* aliquid in actum de potentia passiva transire contingit, 1. ut actus rei, quæ erat in potentia, sit intrinsecus, ipsamque extrinsecè saltem denominet. In regula intelligitur actus rei intrinsecus, at videri est denominatio merè extrinseca.

OBJECTIO 3.

Filius DEI ante in carnationem fuit in potentiâ homo, ergò quando actu postea factus est homo, mutatus est, quia actus ille ipsi quoque fuit intrinsecus. *Resp:* Filius DEI non fuit in potentia passiva intrinseca ad fieri hominem, & licet receperit humanam naturam in se, non tamen recepit illam tanquam in subjectum, nam non naturali modo sed miraculoso illam assumpsit & sibi univit.

REGULA V.

Qui potest majus (difficilius) potest etiam minus
(in eodem genere.)

OBJECTIO I.

Homo potest producere compositum, & non potest producere materiam primam, at compositum majus est materia prima minus. *Resp:* aliud est compositum majus esse, materiam primam minus, aliud, producere compositum majus esse, & producere materiam primam minus, illud verum, hoc falsum est, quia majus & difficilius est producere materiam primam, quam producere compositum.

OBJECTIO 2.

Homo potest intelligere, & non potest volare, at volare est minus, majus autem intelligere. *Resp.* volare est quidem minus, at non est minus illius quod est majus nempe intelligere, s. minus in majori non includitur, sed sunt hic disparata non enim ejusdem generis est volare, cujus est intelligere. *RE-*

DE ACTU ET POTENTIA.

13

REGULA VI.

*Potentia non fertur extrâ (adæquatum)
suum objectum.*

OBJECTIO I.

DEus potest omnia, ergò etiam potest mori, edere, facere ut quæ sunt nō sint, futura quæ sunt sint præterita, quod hæc sub objecto ejus adæquato contineantur, quod est *Omnia*. *Resp:* Tò *Omnia* non dicit objectum potentia divina adæquatum, nisi restringatur ad Possibilia absolutè, nam nihil sub ulla potentia continetur quod non in Possibilium numero est, nam impossibilia eò quod talia sunt sub nullam potentiam cadunt, mori autem, edere imperfectionem important & in DEUM, qui perfectissimus est, cadere nequeunt, quia implicat, esse perfectissimum, & tamen esse imperfectum, ita cætera, quia impossibilia sunt, sub potentiam DEI non cadunt, non tamen propterea potentia DEI imperfectionis accusanda est, sicut insulsè crepant *Vorsius & Plinius*.

OBJECTIO 2.

Ex hâc regulâ sequitur beatos non esse visuros DEUM oculis corporeis, quia potentia visiva objectum adæquatum est *Lux & Color* s. *Color* tantum, quia quicquid videtur sub aliquo colore videtur. *Resp:* illud ex hâc regula quidam probant. Alii verò oculos nostros in potentia obedientiali ponunt, & potentiam visivam elevari ad videndum DEUM statuunt. An satis rectè, judicent alii.

REGULA VII.

Quod quis potest si vult (sc. potentiam in actum traducere) potest absolutè.

OBJECTIO I.

Quod quis potest, si vult, potest absolutè. At DEUS potest peccare si vult, Ergò potest absolutè peccare. Minor pro-

probatum quia *quæcumque DEUS voluit fecit* Ps 135. Major regula est. Ad hanc objectionem quidam respondent limitando Majorem h. m. Quod quis potest si vult & *potest illud velle*, quo modo limitatâ majore negant minorem, quia, dicunt, DEUM non posset velle peccata, & sic in materiâ argumenti vitium latere existimant. Verum ad formam hinc rectius respondetur, nam argumentum continet quinque terminos, & ut hoc pateat notandum est majorem esse propositionem simplicem de conditionato prædicato, & conditionem vel restrictionem illam, *Si vult*, partem prædicati esse, tam in Majore, quam in minore, & quod prædicati, non vero subjecti pars sit probatur exinde quia est restrictio formalis, & rationem inharrentiæ prædicati vel partis prædicati *Absolute* cum subjecto exprimit. Omnis autem restrictio, seu limitatio formalis pars prædicati est non subjecti. Ex quibus cuiusvis patet quomodo argumentum quinque terminos contineat, nempe. Primus est. *Quod quis potest.* 2. *Potest absolute, si vult.* 3. *DEUS.* 4. *Potest peccare si vult.* 5. *absolute peccare.*

REGULA IIX.

Frustra est potentia, quæ non (h. e. nunquam) traducitur (in specie) in (ullum) actum (ad quem ordinata est.)

OBJECTIO I.

Homo habet potentiam generandi, plurima loca terrarum ad eundi, plures colores videndi. Sæpè autem contingit ut homo quidam non generet ejuratâ sponte fornicarum consuetudine, ut quis plura loca non adeat, quosdam quoque colores non videat, ergò illæ potentiæ erunt frustraneæ. *resp.* Potentiam generandi quod attinet, illa sæpè quidem non traducitur in actum in Individuis, traducitur tamen in actum in specie, & illa potētia generandi nec in Individuis frustranea est, nam

nam potentia naturalis primò data est ob intrinsecam rei perfectionem. Potentia porro locomotiva frustra in homine non est, etiamsi homo non ad omnia loca moveatur ad quæ illà se movere & potentia visiva si non omnia videat quæ videre potest, nam sufficit potentiam in *aliquem* actum deduci.

OBJECTIO 2. Potentia visiva in Talpis in tota specie non traducitur in actum, ergò frustra est. *Resp.* Talpas habere potentiam videndi negatur & probatur inde quia teste *Arist. lib. de hist. an. c. 9.* non habent veros oculos, sed saltem inchoatos, s. oculis veris solùm quid analogum, inchoatio autem illa oculorum est, ut aliis animalibus quodammodo in hoc sint similes, & propterea nec illa frustra est.

OBJECTIO 3.

Arminius in Apol. art. 19. rectè videtur negare vi hujus regulæ Adamum ante lapsum habuisse potentiã credendi in Christum quia illa fuisset frustra, non enim in actum deduci potuit. *Resp.* Potentia si plures usus & fines respicit nõ statim frustra est si non respectu omnium in actum traducatur. Unde licet illa potentia credendi in Christum quã habuit Adam⁹ in actum ab illo traducta non fuerit, tempus enim, status & cõditio id non admittebãt & requirebant, eadẽ tamen potẽtia qua potuit in Christum credere, traducta est in actum, dum in DEUM largitorẽ omnis boni credidit.

OBJECTIO 4. *Scotus lib. 3. dist. 7. qu. 4.* cum multis aliis quos *Scotus c. 1.* allegat, in ea sententiã est, Christi fuisse incarnandum etiamsi Adamus non peccasset, & hoc videtur probari posse ex nostra regulã, quia aliàs illa potẽtia naturæ humanæ qua potuit uniri Verbo frustra fuisset. *Resp.* Hæc sententiã falsa est, & contra illam *vid. Becanũ Theol. Scholast. part. 3. tract. 1. quest. 6.* Ad rationẽ ex regula nostrã desumptã *resp.* quod creatura duplicem possit habere potentiam ad aliquid. 1. *Naturalem.* 2. *Obedientialem.* Illam dico frustraneam esse, si non traducatur in actum in Specie, & illa in nostra regula intelligitur. *Hanc autẽ nempe Obedientialem*

C

quã

quâ etiam natura humana potuit assumi in unitatem personæ Verbi, non necesse est traduci in actum, quia secundum eam potentiâ ex Creatura quodlibet, facere potest DEUS, quod tamē ordinationi & summæ sapientiæ ejus sæpissimè non congruit.

OBJECTIO 5. *Aristoteles lib. 3. Physic. VI. text. 57.* docet, dari potētiâ infinitum, tum additione, ut in numero, tum divisione, ut in continuo. At illa potentia non potest traduci in actū quia non potest dari actu infinitum, sicut in antecedentibus multis probat rationibus, unde *text. 56.* ait: Ὅτι μὲν ἐν ἐνεργείᾳ ἔκ ἐστὶ σῶμα ἀπειρον, φανερόν ἐκ τούτων. *Resp.* Potentiâ dari infinitum, additione & divisione *bifariam* intelligi potest 1. *In sensu collectivo*, ut infinitum ita sit potentia ut ejus partes omnes tandem simul existant vel additæ vel divisæ, quo modo illi potētiæ respondet actus cōpletus. At h. m. non sumitur sicut ipse *Arist.* indicat e. l. his verbis: ἡ δὲ τὸ δυνάμει ὄν λαμβάνειν ἄσπερ εἰ δυνατόν ἀνδραγαθῶ εἶναι, ὡς καὶ ἔστι τῶν ἀνδραγῶν, ἡ τῶν καὶ ἀπειρόν ἢ, ὅ ἐστι ἐνεργεία. *Potestate autem esse non ita sumi debet, ut si hoc statua possit esse, quod hoc statua erit ita & infinitum aliquid quod actu futurum sit.* Ergo nec hoc modo Potentia frustranea dici potest. 2. *In sensu distributivo*, nempe quatenus infinitum ad actum potestati admixtum potest perducī: ita ut numerus nova semper unitate angeſcat, nunquā tamen unitatum completam magnitudinem obtineat, & magnitudo perpetuam divisionem subeat, nec tamen absolvatur, aut suarum partium adjectione infinitum cumulum efficiat. Exemplo Certaminum Olympicorum & Diei rem c. l. declarat *Arist.* qui vid. nostrum enim non est hæc prolixè persequi.

REGULA IX.

Actus & potentia (i. e. ens quod modo est actu modo potentiâ) *sunt in eodem genere* (summo.)

OBJECTIO.

Potentia materiæ primæ est in predicamento substantiæ, & quæ.

quædam tamen formæ accidentales sunt, item Potentia videndi est substantia & à parta rei ipsa anima, at verò visio est in prædicamento actionis. *Resp.* Hæc regula quæ *Thomæ est part. i. quæst. 77. art. 1.* si in eâ *Actus & potentia* sumuntur in abstracto, quomodo sumit *Thomas*, illa sine dubio falsa est, ut ostendit obiectio. Si verò *Actus & potentia* sumuntur *respectu rerum* quæ sunt & dicuntur esse actu vel potentiâ, vera est regula, nam v.g. idem homo est, qui olim potestate erat, jam autem actu est, & in eodem genere summo s. prædicamento substantiæ est. Conantur quidem regulam defendere priori modo *Thomista*, unde ad objectionem respondent 1. Potentiam & actum primum potentia esse in eodem genere, actum primum autem potentia materiæ primæ esse formam substantialem, secundarium verò formas substantiales, 2. dicunt, potentiam visivam & ejus actum videre, esse quoque in eodem genere; supponunt autem actiones immanentes ex quarum numero est visio, esse qualitates, quod autem potentia visiva & aliæ potentia animæ, qualitates sint non ipsa substantia animæ probant ex adductâ regulâ, nempe quia actus & Potentia in eodem genere esse dicuntur, & verò quantum quidem ad præsens actus potentia visivæ sit qualitas, ut supponunt, concludunt, ipsam quoque potentiam visivam esse qualitatem, ut ita actus & potentia hic in eodem sint genere. Verum semper petunt id quod est in principio, in ultima hæc responsione ad exemplum de potentia visiva & ejus actu desumptum, nam actiones immanentes non esse veras actiones sed qualitates, falsum est & contrarium communiter defenditur à *Dd.* & ipso *Arist.* recipitur. Potentias autem animæ & in specie potentiam visivam esse qualitates si non planè falsum, incertum tamen est & controversum, neque potest probari per regulam adductam quia hæc eo in sensu quo adhibetur falsa est, nec à nobis admittitur.

Alia actus, alia potentiae est causa (proxima sive propter quid.)

OBJECTIO UNIC.

DEUS non solum causa est voluntatis, potentiae liberae hominis, sed etiam actuum eius ut hic non alia causa sit potentiae, alia actuum, & quod DEUS etiā actuum voluntatis causa proxima sit & immediatè ad actus volūtatis concurrat *Patrum, Theologorum & Philosophorum* communis est sententia, & ut rationes Philosophicas hic seponamus probari illa quoque potest ex Scripturis, nam *Paulus Act. 17. v. 27. & 28.* dicit: *en autē, per ipsum vivimus, movemur & sumus*, probat verò ex hoc *Paulus* quod dixerat, nempe: *Deum non longè abesse ab uno quoque nostrū*, probatio autem illa nulla esset, si *Paulus* statueret DEUM agere & concurrere cum causis secundis mediatè, nam ex hoc quod aliquid mediatè cum aliquo concurrat non sequitur id quod dicto modo concurrat, ipsi cū quo concurrat adesse, quia Sol concurrat cum homine ad generandum hominem 2. *Phys. 2.* Sol tamen ab homine longissime abest. *Resp. Durandus lib. 2. sent. dist. 1. qu. 5.* negat ea quae fiunt à causis secundis immediatè fieri à DEO Vid. etiam *dist. 37. qu. 1.* quae sententia si vera esset, dici posset, DEUM esse actionum humanarum causam remotam, Voluntatē autem causam proximam. Verum oppositum communiter hic tenent plerique recentiores tūm *Theologi* tūm *Philosophi*. Vid. *Becan9 Theol. Schol., Tract. 1. c. 18. & Svaretz Disp. Met. 22. sect. 1. n. 7.* ait: *tam certum esse Deum influere immediatè ac per se in omnem actionem creaturae ut id negare erroneum sit in fide.* Dicendum ergò est in regulā nostra per Causam intelligi illam quae satisfacit quaestioni propter quid, & ita regula vera est, nā v. g. si quaeratur cur homo possit ridere rectè quidem causam assignamus hanc, quia est rationalis, si autem quaeratur cur homo rideat, nō eadem hic causa assignari potest nā etsi rationalitas, ut causa potentiae ridendi, sit quodammodo etiam

etiam causa ipsi⁹ risus, non recta tamē respondebis id propterea fieri quod sit rationis particeps, benè autē respondebis, & interrogans acquiescet, si dixeris, ridere, quod objectum ridiculum ipsi sit oblatum.

REGULA XI.

Cuilibet potentia activa (ut in actum traducatur) respondet potentia passiva (vel saltem objectiva.)

— OBJECTIO I.

Videtur non necessarium esse ut existente potentia activa semper existat quoque potentia passiva. *Resp:* de facto nullā potentiā activam existere cui non respondeat passiva concedo, id autem absolutè necessarium esse nego, nec id evincet ratio *Svaretzii dispuc. Met. 43. sect. 2.* necessarium nihilominus esse dicimus, ut potentia passiva sit, si activa in actum traduci debet.

OBJECTIO 2. Ex hac regula sequitur, DEUM hoc Universum non produxisse ex nihilo, sed ex materiā subjctā, nam DEUS ab æterno fuit omnipotens & habuit potentiam activam, ergo etiam vi regulæ ab æterno extitit principium quod ab illa DEI potentia activa potuit transmutari. *Resp.* Regula aut restringenda est ad solam potentiam activam creatam, aut sub passiva etiam illa intelligi debet quæ à *Scoto*, inventa est, & *Objectiva* dicitur & hæc respondit potentiæ divinæ ab æterno, & in creatione, *Vid. Scotum. lib. 2. dist. 12. qu. 1. n. 6.*

REGULA XII.

Cuilibet potentia passiva (vel objectiva) respondet activa (vel creata vel increata.)

OBJECTIO UNIC.

Potest dari potentia passiva cui, non respondeat activa, nam posito, ante productionem mundi extitisse Subiectum aliquod, fuisset potentia passiva, non autem activa creata. *Resp:* illæ potentiæ passivæ non quidem activæ creata, increata tamen DEI potentia respondisset.

CAPUT III.

continens regulas

DE CAUSIS.

REGULA I.

Nihil (h. e. nullum ens,) *est causa* (vel principium)
sui ipsius (simpliciter, & in eodem esse.)

OBJECTIO I.

DEUS est à seipso, ergò est sui causa: *Resp.* negatur consequentia, notandum autem est quod Phrasis hæc *à seipso esse* bifariam possit intelligi 1. *Positivè* quo modo idem est ac influere esse in seipsum, & dare sibi ipsi esse, 2. *Negativè* quo modo idem est ac non esse ab alio. Priori modo sequitur, id quod à seipso est, esse sui causam, sed hoc modo DEUS non dicitur esse à seipso. A seipso ergò est DEUS *negativè*, s. quatenus non est ab alio ille enim est primū ens & prima causa quæ à nulla est & à qua omnia.

OBJECTIO 2. Homo potest se reddere doctum probum, rudem vitiosum, &c. ergò est causa sui ipsius. *Resp:* consequens *dupliciter* potest intelligi 1. ut ille qui se reddit doctum, &c. sit causa sui ipsius quatenus doctus est, & ita conceditur, & hoc modo ait *Arist.* 2. *Phys. Cap. 1. text. 3.* medicum esse causam sui ipsius quatenus seipsum sanat, non quidem ut medicum, sed ut ægrotum, & ita per accidens, 2. ut ille qui se reddit doctum probum &c. sit causa sui ipsius secundum esse simpliciter, & hoc modo consequentia falsa est, quia est à dicto secundum quid ad dictum simpliciter.

OBJECTIO 3. Causa causæ est etiam causa causati. Sed finis est causa suæ causæ, est enim causa evacuationis pravorum humorum, nempe finalis: evacuatio autem vicissim est causa efficiens sanitatis. Ergò est causa sui ipsius. *Resp* Nihil est sui causa in eodem esse, finis autem est sui causa in esse diverso nam duplex esse habet finis *Unum* Intentionale & objectivum. *Alterum*
reale

reale siue actualis existentia, finis causa est secundum esse cognitum, s. secundum esse reale possibile quatenus cognitum est, nam finis non causat secundum esse cognitum, sed secundum esse reale, quatenus quidem cognitum est *ignoti enim nulla capi- do est*. Effectus autem finis est, secundum esse reale quod actu habet.

OBJECTIO 4. Pater in divinis est principium Filii, Filius vero est idem cum Patre. Ergo Pater est principium sui ipsius. *Resp:* Pater est principium Filii, non quatenus idem est cum eo s. ratione essentia, sed quatenus distincta est ab illo persona, nam Essentia divina nec generat nec generatur *Scotus l. 1 dist. 5. q. 1.* Est quidem in divinis Essentia Patris respectu Filii potentia & principium generandi, remotum intellectu proximum, uti communiter docent *Scholastici* sed non prout consideratur essentia & intellectus absolutè sed quatenus sunt Patris vel substant Paternitati, *Vid. Becanum Theolog. Scholast. tract. 2. c. 7. qu. 3. num. 5, 6. & seq.*

REGULA II.

Nihil (h.e. nullum ens) *fit sine causâ* (efficiente vel finali.)

OBJECTIO UNIC.

Angeli producti sunt sine materia, ex nulla enim præexistente materiâ sunt producti, & ex nulla quoque materia constant, actus enim sunt & formæ simplices item, Formæ fiunt, nec habent causam formalem. Materia prima producta est sine formâ, & licet concreata cum forma, imò nunquam, sit sine formâ, forma tamen non est causa eius. *Resp:* Si in regula per *Tò Nihil* intelligeretur solum compositum naturale sicut id propriè loquendo tantum fieri disputat *Arist. 7. Met. c. 8. Vid. Suarez disp. Met. 15. sect. 4.* verum esset dicere: *Nihil*, s. nullum compositum fit sine causa efficiente materiâ, formâ & fine, & ita opposita exempla non obstarant. Quia vero *Nihil* extenditur ad quodvis Ens ita ut nullum ens sit & fiat sine causâ, per causam solum intelligi debent efficiens & finalis, & ita Angeli, formæ, & materia prima, & omnia quæcunque sunt præter Deum, causam efficientem & finalem habent.

RE.

Posita causa (formaliter & in esse causæ) *ponitur effectus*
(in esse effectus, aliquis, determinatus si causa posita sit
in actu secundo determinato hoc vel illo)

& *Vice V.*

Posito effectu (in esse effectus, vel esse absoluto,) *necesse*
est poni (vel positam fuisse) *causam* (tam in esse
absoluto quam in esse causæ.)

OBJECTIO I.

Q Vando Architectus est constitutus in actu Secundo & in esse causæ, non statim ponitur domus. *R. sp.* ponitur effectus aliquis respondens causæ agenti, non tamen statim totus. *Dicitur:* posito Sole super hæmispherio nostro statim ponitur totus effectus, *Resp:* effectus sunt in duplici differentia; quidam enim ejus nature sunt ut possint fieri in instanti, quidam autem non nisi successive fieri possunt. *Illius* generis est illuminatio Solis. *Hujus* est domus.

OBJECTIO 2. Non necesse est poni causam quando effectus ponitur, nam media sunt causata finis, nec tamen quando media adsunt, finis adest & existit, sicut sanitas, adhuc desideratur quando medicamenta sumit ægrotus. *Resp.* Media sunt causata & effectus finis quatenus finis adhuc habet esse possibile cognitum, & hoc modo finis semper est, quando media adhibentur, nec sumeret medicamenta, nisi bonitate & amabilitate finis quam cognitam habet ægrotus ad ea sumenda impelleretur.

OBJECTIO 3. Concilium *Trident. sess. 5.* vult in baptismo tolli peccatum originale ita & communiter docent *Pontificii*, nihilominus tamē post baptismum effectus ejus manet, nempe peccata actualia. *Resp.* hæc sententia refutatur ex nostra regulâ. Responderi quidem iterum posset ex regula, posito effectu non necesse esse poni semper causam, sed sufficere, positam fuisse causam, sicut domus remanere potest mortuo architecto sicut exci-

excipit & respondet Jesuita *Heisius* in volumine acatholico Dilingæ edito, ubi mirum in modum hac responsione & exceptione se delectat, quasi ea omnes Lutheranos profligasset, totamque rem expeditisset. Verùm hæc responsio hic planè non sufficit, nam non necesse quidè est, posito omni effectu quocunque modo, sive in esse absoluto, sive in esse effectus, poni causam, necesse autem illud est, si effectus est ἐνέργεια, aut quando effectus ponitur in fieri, & in esse effectus. Et quia peccata actualia sunt effectus ut est ἐνέργεια, sunt enim actiones, non verò ἐπέργημα, opus aliquod s. res permanens, & etiã fiunt post baptismũ, necesse est, tunc quando sunt & fiunt, poni ipsorum causam nempe Peccatum originale.

REGULA IV.

Negata causa (sive quoad esse absolutum, sive in esse causæ) *sollitur effectus* (in esse effectus.)

& *Vice V.*

Negato effectu (in esse effectus) *negatur causa* (in esse causæ.)

OBJECTIO I.

Effectus potest existere, ita ut negetur causa, v. g. Domus est, etiam quando architectus non amplius existit. *Resp* negata causa in esse causæ, ut mortuo architecto, negatur effectus in esse effectus, nempe Domus in fieri, non autem statim negatur effectus in esse absoluto. OBJECTIO 2

Hæc regula omnibus illis qui vixerunt tempore veteris Testamenti videtur denegare Salutem, nam Christus seu meritum Christi causa Salutis hominum est, at hæc causa non fuit vel existit tempore veteris Testamenti. Ergò effectus, nempe Salus æterna tunc nemini obtingere potuit. *Resp*: Duplex est causa 1. *Physica*. 2. *Moralis*. Illa est quæ realem & physicũ præbet influxum in effectum. Hæc verò est quæ verè quidè causat at non physice, sed tantum per modum meriti. Illa non potest agere, nisi actu

D

exi.

existat & de illa valet reg. *Agere nempè Physicè præsupponit Esse f. existere.* Hæc verò potest agere etiam si non existat, actu. Jam, quando fit argumentatio hoc modo: Negata causa in esse causæ, negatur effectus. At in veteri testamento negabatur causa in esse causæ. Ergò negabatur, Salus, concessâ majore, nego minorem, ratio autem minoris hæc: Christus non extitit tempore veteris Testamenti, ergò, &c. nulla est, siquidem causa moralis, qualis est Christus & meritum Christi potest agere, etiam quando non existit secundum esse absolutum *Vid. Scotum. l. 2. dist. 33. qu. 1. n. 20. Et Excellentissimum B. Sclerogei in disp. Ac pr. 6. n. 7. & 87.*

OBJECTIO 3. Negari potest effectus, ut non statim possit negari ejus causa v. g. potest comburi arbor, vivente adhuc illo qui arborem illam plantavit. *Resp:* Causa & effectus se invicem ponunt & tollunt, quando considerantur in esse formali, quod non semper fit, si in esse absoluto spectantur.

REGULA V.

Causa (secundum esse absolutum) est prior

(naturâ) causato.

OBJECTIO 1.

Sol non est prior illuminatione, nec materia prior forma, Sol tamen est causa illuminationis, & materia formæ quia hæc ex illius potentiâ educitur. *Resp:* Causa semper est prior effectui, non quidem tempore, naturâ tamen illo semper prior est. Hoc observare debuisset *Becanus quando Theolog. Schol. part. 3. Tract. 4. cap. 2. qu. 7.* ex nostrâ regulâ argumentatur contra fidem justificantem, & eo modo quo nos illam definimus, justificatione & remissione peccatorum priorem esse negat, nam ut licet fides non sit prior tempore justificatione, natura tamen prior est. Vide quæ excipit c. l. *Becanus*, nam prolixiorum refutationem hic non merentur.

OBJECTIO 2. Causa & Effectus sunt relata. Relata autem sunt

sunt simul naturâ, nam τὰ πρός ἑαυτὰ τῆ φύσεως, ait *Arist.* 7. *Categ.*
 Resp. Causa & effectus dupliciter possunt considerari 1. Secun-
 dum esse absolutum. 2. Secundum esse relatam. Priori modo
 causa est prior causato natura, nempe, Secundum quod causa
 causat effectum, non verò posteriori modo prout nim. causa, &
 effectus ex hoc quod illa hunc causat & hic ab illa causatur, se
 mutuo respiciunt.

OBJECTIO 3. Finis est causa mediorum & tamen media sunt
 priora fine. *Resp.* Finis est causa mediorum ratione intentionis,
 & hoc modo prior est mediis, media autē sunt priora fine, ratio-
 ne executionis, quo modo tamē finis non est causa, sed effectus.

REGULA VI.

Causa notior est (naturâ) effectui.

OBJECTIO I.

Rom. 1. dicitur quod gentes cognoverint DEUM ex adspectu
 hujus Universi, ex quo colligere est, effectus esse notiores
 causis, quæ enim prius cognoscim⁹ ea notiora sunt, non autem
 DEUM tanquam causam, sed effectum mundum sc. *Gentes* pri-
 us cognoverunt. *Resp.* *Arist.* 1. *Phys.* c. 1. & alibi distinguit inter
 notius esse nobis & naturâ s. simpliciter, s' ἃ dicit c. 1. τὰ ἅτα ἡμῶν πρὸς
 γνώσεσιν καὶ ἀπλῶς, quæ tamen distinctio non hoc vult, quasi na-
 turæ etiam quædam sint cognita ut *stoicorum* est sententia *Vid.*
Connimb. c. 1. *Phys.* c. 1. art. 5. Intelliguntur autem per notiora no-
 bis ea quæ in se & simpliciter sunt notiora, ut causa quæ quate-
 nus prior est effectui & hic ab illa non contrà illa ab hoc depen-
 det, semper naturâ notior quoque est effectui, per notiora *Nobis*
 verò ea intelliguntur quæ respectu nostri, & ratione cog-
 nitionis nostræ sunt notiora, ut effectus, qui quatenus propin-
 quiores sensibus causâ, quia omnis nostra cognitio à sensibus
 incipit, secundum illud: *Nihil est in intellectu quod non pri-
 us fuerit in sensu*, nempe vel *per se* ut color per suam

D 2

pro-

propriam speciē, vel *per partes* ut mons aureus, vel *in suo effectu*, ut DEUS, &c. causa quoque notiores *nobis* sunt. Locus Pauli hic non obstat, nam licet gentes cognoverint ex effectu nim. mundo causam nempe DEUM, & evidenter satis quia Paulus c. I. ait: *Quod notum est DEI manifestum est in illis* Vid. Svaretz disp. met. 29. scēt. 2. n. 6. exinde tamen hoc tantum colligitur effectus esse notiores *Nobis* quod ambabus *quod ajunt* largimur manibus.

REGULA VII.

Paulis causa (efficiens univoca, secundum esse absolutum, quoad prædicata essentialia) *talis est effectus.*

OBJECTIO I.

DEUS est causa mundi, mundus autem non est DEUS. *Resp.* DEUS est causa mundi non univoca sed æquivoca.

OBJECTIO 2. Pater in divinis est causa (latè acceptō vocabulæ causæ prout idem est quod principium) producens filiū, talis autem filius nō est, quia hoc modo filius non esset filius sed Pater, & seipsum produceret, quod absurdum est. *Resp.* *Esse producens alicujus* non pertinet ad esse absolutum causæ, sed esse formale.

OBJECTIO 3. Pater sapē doct⁹ est, & filius rustic⁹ & cōtrā. *Resp.* *Esse doctū* non pertinet ad esse Patris essentialia sed accidentalia.

REGULA VIII.

si affirmatio est causa (essendi, proxima) *affirmationis* *etiam negatio erit causa negationis.*

OBJECTIO I.

SEQUITUR quando dico: Quicumque actu novit omnia, & actu exercet opera divina, ille verus DEUS est, & hic est causa affirmatio affirmationis, nō autem pariter hic negatio causa est negationis quia non sequitur, qui actu non omnia novit & actu non exercet opera divina, ille verus DEUS nō est, quia sequeretur Christum in statu præsertim exinanitionis nō esse verū DEUM & in ipso habitasse totam Divinitatis Plenitudinem. *Resp:* *Regula*

gula loquitur de causa *essendi*, actu autem omnia nosse & opera divina exercere hic non sunt causa *essendi* sed *inferendi* tantum.

OBJECTIO 2. Sequitur: Non est animal, ergo non respirat, non vero h. m. Est animal ergo respirat. *Resp.* *Esse animal* non est causa proxima respirationis, sed pulmones habere.

REGULA IX.

Causa Efficiens (principalis in quantum est causa) *non est deterior* (h. est imperfectior) *eff. et u.*

OBJECTIO 1.

SOL produxit animalia, Sol autem est deterior, quia est inanimatus. *Resp.* Sol non est deterior animalibus, nam licet non formaliter contineat perfectionis animalis, eminenter tamen continet.

OBJECTIO 2. Pater est causa efficiens filii, saepe tamen filio est deterior quia filius saepe praestantioris ingenii est quam Pater, *Resp.* Pater in quantum causa filii est non est illo deterior, non autem causa filii est in quantum bonum habet ingenium, quia hoc dependet vel ab astris vel ab alia causa.

REGULA X.

Quicquid est in effectu, quatenus est effectus) *pra-*
ex suu in causâ (vel formaliter & ut idem secundum speciem, vel eminenter)

OBJECTIO 1.

PLURA reperiuntur in creaturis quae in DEO non sunt. *Resp.* licet plura reperiatur in creaturis quae in DEO non sunt formaliter, omnia tamen quae in illis sunt, DEUS continet eminenter, quatenus in DEO est aliquid nobilius cum vi effectiva illius rei.

OBJECTIO 2. Hic digitus qui est filii, non praexistit in Patre, *Resp.* ille digitus non quidem idem numero, specie tamen idem existit in Patre.

REGULA XI.

Causa cause, est etiam causa causati (in causis particularibus, essentialiter subordinatis & accidentaliter subordinatis si una causa sit cui altera agat in genere morum.)

OBJECTIO I.

DEUS est causa voluntatis humanæ essentialiter subordinatæ, voluntas est causa peccati. Ergò DEUS quoque erit causa peccati. *Resp.* 1. DEUS est causa Universalis, 2. In peccato duo considerari possunt, Unū est *materiale* s. *actus*, Alterū *formale* s. *defectus actionis*. DEUS causa peccati est respectu materialis, nō vero respectu formalis, nā volūtas humana essentialiter subordinatur DEO in quātū agit, nō verò in quātum in agendo deficit.

OBJECTIO 2. Communis quidem responsio est, quod DEUS tantum generali influxu concurrat ad actus humanos, verum concursus DEI æquè videtur particularis & determinatus quam concursus hominis, nam DEUS concurrat ad totam entitatem actionis, etiam in particulari uti negari non potest. *Resp.* Actio quæ fit & producitur potest considerari, vel *secundum se*, quo modo determinata est & particularis & totam suam entitatem particularem, tam à DEO quam ab homine habet, vel *respectu modi* quo nim. fit & producitur & hoc modo concursus DEI rectè dicitur indifferens.

OBJECTIO 3. Non videtur hæc causa, nempe Indifferentia concursus *respectu modi*, id evincere quod DEO non possit attribui peccatum ad quod cōcurrit, nam si hæc ratio aliquid obtineret, servata eadē dici posset, nec DEO posse attribui & adscribi bonas actiones hominis, quod falsum est. *Resp.* Id eadē ratione fieri potest. Dicis: cur autem actiones bonæ DEO attribuuntur? *Resp.* Hujus causæ sunt, quia illas DEUS, vult, intendit præcipit, &c.

OBJECTIO 4. Si DEUS non est causa Physica peccati, saltem moralis causa ejus erit, quia offert homini concursum quem certò præscit illo malè usurum. *Resp.* DEUS nec causa moralis peccati est, quia illud non vult nec intendit nec præcipit, sed potius odit, averfatur, prohibet, punit &c. quod autem concursum suum illi præbet hoc facit ex generali quadam lege quæ omnibus agentibus creatis illum debet.

RE.

REGULA XII.

Idem (nempe, eadem causa efficiens naturalis,) *quatenus idem* (h.e. eodem modo se habens, tñ resp. sui, tñm respectu circumstantiarum) *semper facit idem.*

OBJECTIO.

PER idem verbum DEI prædicatum vel lectum, quidã convertuntur, quidã indurantur, & per eandem Lucem, Christum, uti vocatur, *Is. 9. & Job. 1.* quidam illuminantur, quidam excœcantur, nec dici potest, quod Sp. S. ita agat per verbum ut quosdam tantum illo velit cõverti, quibusdam verò liberè subtrahat gratiam & auxilium suum, sicut pariter impium esset dicere, Christum tantum quosdam velle illuminare, quibusdam liberè lucem suam denegare & subtrahere, semper ergò eodem modo agunt, tum verbũ tñm Christus, nõ tamen semper idem agunt. Ergò. *Resp:* Etiã idem calor ignis ceram liquefacit, lutum verò indurat, idem ergò, non tantum resp. sui, sed etiam resp. circumstantiarum, idem facit, & sicut pro diversitate objectorum calor indurat lutum & liquefacit ceram, ita etiam pro diversitate objectorum verbum DEI quosdam convertit, quosdam indurat, & Christ⁹ quosdam illuminat quosdam excœcat, indurationis autẽ illius & excœcationis causa non est vel verbũ, vel Christus, sed tantum homo, qui nec Evangelio credit, nec Christum verã fide amplectitur, nã Evangelium est potentia ad Salutẽ omni (& quidem) *credẽti Rom. 1.* ita *Job. 1. v. 9.* dicitur quod Christus sit Lux illuminans omnem hominẽ veniẽtem in mundũ, & *Christum recipiẽtẽ* puta, verã fide *v. 12.* **REGULA XIII.**

Principium latius patet quam causa.

OBJECTIO.

Arist lib. 5. *Met. c. 2.* ait, causam totidẽ modis dici, quot modis dicitur principium, & 4. *Met. c. 2. t. 3.* dicit, *Jam verò ens & unum idem sunt & una natura, quod mutuo se sequantur, quemadmodum principium & causa.* *Resp:* Ad secundum locum *Arist:* quidam respon-

respondent, vocem *causa* ibi sumi *latè*, quam responsionem recipiunt alii, sed rejicitur à *Svarezio disp. Met. 12. sect. 1 n. 30.* Explicatio autè *Svarezii* hæc est, nempe, duo *Arist.* c. l. dicere de Ente & Uno, Primum est, *Ess. idem*, Secundum est, *converti inter se*, Et *Arist.* quando ait, sicut *principium & causa*, ea non comparare in secundo, sed primo, & posse etiam in secundo comparari, si *causa* accipiatur *indefinitè*, quia quandoque convertuntur principium & causa. Ad primum locum iterùm quidam respondent causam ibi *latius* sumi. Verùm hoc est apertè cōtra mentem *Arist.* Expositio autem *Alex. Alens.* apud *Svareziū c. l. n. 28.* menti, & rationi *Arist.* quam c. l. habet, optimè videtur congruere. Est autem illa hæc: sc. quod principium præter illos modos quos ipsi assignavit, dicatur adhuc totidem modis, quot dicitur causa.

OBJECTIO 2. Quod Causa æquè *latè* pateat ac principium ex eo patet quod Patres *Græci* ut *Damasce. lib. 1 de fide c. 8 & 9 Athan. in Actis Nicenæ synodi, Nazian. orat. 29 de dogmate & constitutione Episc.* In divinis Patrem vocant causam Filii, nec ab Ecclesia Latina reprehenduntur, quæ Patrem in divinis vocant Principium uti patet ex *Concilio Florentino s. s. ult. de process. one Sp. S.* ubi isti Patres *Græci* explicantur. *Resp.* Causa non æquè *latè* patet, ac Principium, quod autem *Græci* Patrem in divinis vocarunt causam Filii nec reprehensi sunt à *Latinis*, inde est, quod *Græci* vocabulū *αἰτία* *latius* usurpant quā *Latini*, vocabulū Causæ, ita ut *αἰτία* illis idem sit quod *Latini* principium. *Vid. Becā part. 1. Th. schol. tract. 2. c. 4 qu. 4.*

REGULA XIV.

Omne Principium (quatenus est principium) *prius*
est *principiato* (suo modo)

OBJECTIO.

HOc modo in divinis neque Pater potest dici Principium Filii, nec Filius Principiatum Patris, quia Pater non est nec tempore neque naturâ prior Filio, nec dictis modis Filius posterior est

est Patre, *Resp.* non datur quidem inter Patrem, & Filium prioritas & posterioritas, vel naturæ, vel temporis, nihilominus tamen alio modo Pater prior est Filio, nempe *Prioritate originis*, & Filius posterior Pater est origine, quatenus nim. Filius est à Patre. *Vid Scotum lib. 1. dist. 26. quest. 4. n. 7.* Alii addunt *Prioritatem naturalis enumerationis*, ut Pater sit prior Filio, & una persona altera, in ordine naturalis enumerationis, quomodo primam, secundam, & tertiam numeramus, Verum hæc prioritas, non est diversa à priori, sed fundatur in prioritate originis.

REGULA XV.

*Effectus non prædicatur (proprie & in casu recto)
de sua causâ.*

OBJECTIO I.

IN hæc propositione: *DEUS est homo*, effectus prædicatur de causâ, nam DEUS est causa hominis. *Resp.* Hic non prædicatur effectus de causâ, & identificantur extrema ratione *ὁπυσιότηως* quatenus eadem persona quæ est DEUS est etiam homo, nempe Christus *Ἰεσὺς υἱὸς πατρὸς*, concreta enim substantiva in hæc propositione *DEUS, Homo*, non supponunt pro *naturis* ut vult *Gabriel Vatzquetz part. 3. summ. Theol. tom 1. disp. 63. c. 4. n. 23.* & alii, sed pro *hypostasi*, ut *Thomas in l. de Ente & Ess. c. 3.* & alii.

OBJECTIO 2. Rectè dico Æneas, qui tamen est causa generans Ascanii, est homo. Ergo effectus prædicatur de causâ. *Resp.* Hic non prædicatur effectus de causa sed species de individuo.

REGULA XVI.

*Cause (diversi generis, quædam) possunt sibi
invicem esse cause.*

OBJECTIO I.

VAPORES sunt materia pluvix, & pluvia vicissim est materia vaporum, Ergo quædam sunt sibi invicem causæ in eodem genere. *Resp.* nō sunt iidem numero vapores qui ex pluviam effi-

E

effi.

efficiuntur cum iis qui sunt iterum materia pluvia.

OBJECTIO 2. Si causæ sunt sibi invicem causæ idem erit seipso prius & posterius, cum causa sit prior causato. *Resp:* Hoc non est absurdum diverso resp. nam finis, prior est efficiente ratione intentionis posterior ratione executionis. *Vid. de hâc regula prolixè disputantem Suarez disput. Met. 27. sect. 2. n. 1. & seq.*

REGULA XVII.

Causæ (diversi generis) possunt (diverso respectu) coincidere (h. e. in unam rem cadere.)

OBJECTIO.

Absurdum esse videtur, idem esse causam efficientem & materiam. *Resp:* Si per materiam intelligitur materia in quâ omninò fieri potest, e. g. Anima rationalis, est *Efficiens* causa quatenus consideratur respectu suorum actuum quos producit. *Materia* in quâ, quatenus est subjectum suarum operationum. *Forma* in ordine ad corpus quod informat. *Finis* quatenus movet generantem. Et ita patet quod in eandem rem omnes quatuor causæ coincidere possint. Ita etiam Meritum Christi justificationis nostræ causa efficiens est, quatenus nobis promeruit justitiam, & etiam sæpè vocatur causa formalis quatenus nobis applicatur.

REGULA XVIII.

Idem (h. e. eadem causa, exceptâ formâ, & efficiente naturali) potest esse causa contrariorum.

OBJECTIO.

Sol est causa naturalis, & tamen est causa contrariorum, nam modo durefacit modo liquefacit. *Resp:* Sol nunquâ est causa contrariorum, semper enim calefacit, quod autem calore Solis Lutum indurefcit & cera liquefcit non est à Sole, sed ab objectis.

REGULA XIX.

Propter quod, (tanquam causam proximâ) unumquodque tale est, illud, (si etiam tale sit,) magis (h. e. probabilius) tale est.

O B J E -

OBJECTIO I.

Homo est creatura, propter DEum. Ergò DEUS magis est creatura quam homo. *Resp.* Non valet conseq. quia DEUS non est creatura, nam prædicatum consequentis vel forma semper debet tribui posse illi quod dicitur causa.

OBJECTIO 2. Filius est homo propter patrē. Ergò Pater magis est homo. *Resp.* Filius nō est homo propter patrē, sed ex suâ naturâ, & propter hoc quod cōstat ex animâ & corpore organizato, neque rectè respōdem⁹ quærēri cur hic est homo quia habet Patrē.

REGULA XX.

*Cujus causæ omnes (tām principales, quàm instrumentales)
sunt universales, id ipsum & universale.*

OBJECTIO.

Causæ electionis omnes sunt universales, & extendunt se ad omnes homines. Ergò Electio est Universalis. *Resp.* Ad hoc ut effectus sit universalis requiritur ut omnes causæ tam principales quam instrumentales sint universales, at fides quæ causa instrumentalis Electionis est, nō se extendit ad omnes homines. *Dicitur:* Sufficit ut causæ Principales sint universales, 1. quia, instrumentum tanquam imbecillius nō potest determinare Principale tanquam Fortius, 2. quia instrumentum est posterius Principali, posterius autem non potest determinare prius. *Resp.* 1. instrumentū omninō determinat Principale, licet non *positive*, nā *negative* illud determinat, tum *ratione Exercitii*, quatenus agens principale non potest agere absente instrumēto, tum *ratione Cō-
trarietatis*, sive *quoad speciem actus*, quatenus v.g. variāte calore, variat cōcoctio in animalib⁹, quæ determinatio tamē posterior ad præsens non spectat, nec ratio illa alicujus momenti est quod imbecillius non possit determinare fortius, quia etiam causa secunda tanquā imbecillior determinat causam Primā tanquam fortiozem, taceo alia, 2. posterius non determinare prius refutat exemplum causæ secundæ, & primæ, hæc enim quæ prior est, ab illa quæ posterior est determinatur.

E 2

RE.

CAPUT. III.

REGULA XXI.

Omnis effectus per accidens reducitur ad causam Per se.

OBJECTIO.

Peccatum est effectus per accidens respectu DEi, quia conjungitur cum ejus influxu. Si ergo omnis effectus reduci debet ad causam *Per se*, DEUS erit causa *Per se* peccati. *Resp.* Causa *per se* peccati non est quaerenda in DEO sed in homine, & homo peccati causa *per se ex parte causa* est quatenus ipse ut peccator peccat, & *ex parte effectus* quatenus revera peccata facit, vel dici potest peccatum tanquam effectus per accidens, reduci ad DEUM ut causam *per se*, non quod causa *Per se* peccati sit, sed alterius effectus cum quo peccatum conjungitur. *Vid. Svarietz disp. Met. 19. sect. 12. n. 7.* ubi ait non omnem effectum per accidens habere causam *per se* puta ratione intentionis, *Vid. etiam. disp. Met. 17. sect. 2. n. 4.*

REGULA XXII.

Agens (Physicè) & Patiens sunt simul (vel suppositaliter vel virtualiter.)

OBJECTIO.

Christus Agens & salvans homines non fuit tempore veteris Testamenti & tamen plurimi salvati sunt. *Resp.* Christus est causa *moralis* & meritoria Salutis nostrae, quae non est necessario simul cum patiente. *Vid. Excellentissimum B. Slevogt. disput. Acad. p. 26. c. 82. & 83. & seq. Et Scotum l. 2. dist. 33. qu. univ. n. 20.*

REGULA XXIII.

Agens (per veram actionem, quatenus agens) est nobilius patiente (coeteris paribus.)

OBJECTIO.

Angeli dum intelligunt, agunt, dum autem intellectionem in se recipiunt, patiuntur, si ergo agens semper est nobilius patiente Angeli erunt nobiliores seipsis. *Resp.* Hoc nihil absurdi est, *diverso respectu.*

RE-

*Actiones sunt suppositorum (ultima tō ab iis
denominatorum.)*

OBJECTIO.

Nestorius, qui vixit seculo 4. à nato Christo, contra Judæos
usus est tali loquendi formulâ: *Noli gloriari Judæe, non DE-
um sed hominē crucifixisti.* Et Calviniani, has propositiones, *DEUS
est passus, DIUS est crucifixus* &c: ita explicant ut non toti suppo-
sito & personæ Christi, passionem & crucifixionem tribuant sed
tantum naturæ humanæ in Christo. Ita enim illas explicât: *DEUS,
i. e. caro DEI at unita, est passa, & DEUS i. e. caro Deitati unita est
crucifixa.* Et ita regulam nostram non videntur admittere. *Resp:*
Sententia nominatorum hæreticorum falsa est. Et quantum ad
Nestorium is quidē ex nostra regula refutari nequit, quia statuit
in Christo dari, duas personas, damnatus autem est in *Synodo E-
phesina Oecum. 3. An. 433.* Alii verò nēpe Calviniani rectē ex nostra
regula quā negare nequeunt, refutantur. Sed hic opponunt DEI
impassibilitatē. Verūm *Resp.* quando dicūt quod DEUS sit impas-
sibilis id vel intelligūt de Principio *Quo*, nempe quod DEUS non
possit esse Principium *Quo* passionis, vel de Principio *Quod*, ut
DEUS ita sit impassibilis, ut ei nullo modo passio etiam ratione
personæ possit attribui. Si *illud* vani sunt, nam quis unquā dixit,
DEUM passum esse in naturâ & ut principiū *Quo*. Si *hoc*, absurdi
sunt, nam actiones item Passiones possunt tribui toti supposito,
juxta nostram regulam, quam prius falsam esse ostendant. Nec
verbalis tantum communicatio est, quando id quod uni parti
tantum competit, etiam alteri attribuitur, nam intelligere, uni
tantum parti hominis competit nempe animæ rationali verē
tamē Toti homini tribuitur, nam tot⁹ homo intelligit. Et *Arist.*
lib. 1. de An. c. 4. text. 64. ait: *Τὸ λέγειν ὀργίζεσθαι τὴν ψυχὴν ὁμοιον καὶ εἶ-
ναι λέγειν τὴν ψυχὴν ὀφείναι ἢ οἰκοδομεῖν. βέλτιον γὰρ ἴσως μὴ λέγειν τὴν ψυ-
χὴν ἐλεεῖν, ἢ μαθητάνειν, ἢ διανοεῖσθαι ἀλλὰ τὸν ἀνθρώπον τῇ ψυχῇ. DICITE*

animam irasci simile est ac si quispiam animam texere dicat, vel adificare. Nam melius est fortasse non animam sed hominem anima misereri, vel discere, vel ratiocinari. Verè ergò passio Christi competit tum Parti, ut naturæ humanæ, tum toti personæ, illi quidem proximè, huic remotè. Vid. Scotus 4. dist. 17. qu. 3. n. 11.

REGULA XXV.

Agere (physicè) presupponit esse.

OBJECTIO.

Pontificii docent, peccatum originale tolli in baptismo, notius autem nihil est, quam effectus ejus remanere post baptismum *Vid. Becanum Theolog. Scholast. part. 3. Tract. 2. c. 11. qu. 2. & plures alios. Resp.* His opponi potest regula nostra, & firmiter ex illa concluditur peccatum originale manere post baptismum, cum impossibile sit ut aliquid agat quod non existit.

REGULA XXVI.

Omne agens, (secundum quod agit,) est actu, patiens vero (respectu ejus quod recipit) potestate (si receptio sit successiva.)

REGULA XXVII.

Omnia quodammodo sunt ex Univoco.

OBJECTIO.

Omnia sunt à DEO, nec tamen conveniunt cum eo in cōceptu univoco. *Resp:* Vox Univocorum hic latissimè sumitur, & omnia conveniunt cū DEO in conceptu transcendentali, *Entis.*

REGULA XXIX.

Agentium partialium (non subordinatorum) quodlibet per se potest producere effectum, aut partem effectus ad quem concurrat.

OBJECTIO.

Intellectus & Lumen gloria sunt causæ partiales respectu visionis DEI, uti communior habet sententia *Scholasticorum.*
Intel-

Intellectus tamen non potest sine lumine gloriæ, nec Lumen gloriæ sine intellectu, efficere visionem DEI. *Resp.* Durandus quidem ex nostrâ regula conatur probare, lumen gloriæ non juvare & confortare intellectum, Verùm respondetur ipsi à Beccano *Part. 1. Theol. Schol. tract. 1. c. 9 qu. 3. n. 5.* non enim sequitur lumen gloriæ non potest absque intellectu producere visionē DEI ergo non est partialis causa. Nam duplex est genus agentium partialium. *Quædam* in agendo subordinantur, ut manus & calamus *resp.* scriptoris. *Quædam* non subordinantur ut duo trahentes eandem navem. Regula intelligitur de agentibus partialibus posterioris generis. Intellectus verò & lumē gloriæ sunt causæ partiales prioris generis. *Vid. Bec. c. 1. & Svaretz disp. Met. 30. §. II. n. 46.*

REGULA XXIX.

Simile (in eâ qualitate, secundum quam agit & quidem ratione gradus) *non agit* (actione alterativa) *in simile* (per se.)

REGULA XXX.

Agere & pati (in iis inter quæ datur reactio) *est inter contraria* (vel extrema vel intermedia.)

REGULA XXXI.

Agens (per qualitates físicas primas) *assimilat sibi patiens* (ratione ejus qualitatis, secundum quam agit.)

OBJECTIO.

SOL calefacit hæc inferiora, nō tamē illa sibi assimilat. *Resp.* Sol nō agit per calorē s. per qualitatem primā, nō enim calid⁹ est.

OBJECTIO 2. DEUS agit in hæc inferiora, non tamen illa sibi assimilat. *Resp.* Nec DEUS agit per qualitates primas. Dici etiam posset, si regula intelligeretur de quocunque agente, DEUM assimilare sibi omnia in quæ agit, latè, prout assimilatio complectitur qualemunque convenientiam.

REGULA

CAPUT III.

REGULA XXXII.

Actio (alterativa inter contraria victoriosa)*fit à superante* (viribus.)

REGULA XXXIII.

Nil agit (actione propriè sic dictâ, & univocâ) *in**seipsum* (quatenus idem.)

OBJECTIO.

Communior est sententia, intellectum patientem non solum esse potentiam Passivam, quatenus species recipit inter-
vètu Phantasmatum, sed etiam activam, quatenus elicit actum
intelligendi. Quod si verum est, idem agere potest in seipsum,
nam intellectus actum intelligendi quam elicit mox in se recipit.
Resp: Sunt quidem plures qui dicunt intellectum patientem
merè passivè se habere resp. actus intelligendi, causam efficien-
tem verò intellectionis alii aliam ponunt, verum rectè illa sen-
tentia rejicitur. Dicendum igitur est, intellectum non agere in
se propriè & actione corruptiva sed perfectivâ, & quatenus à
seipso quodammodo est diversus.

REGULA XXXIV.

Non quodlibet agit in quodlibet, nec quodlibet patitur à quo-
libet, sed actus eorum que agendi vim habent, recipiun-
tur in disposito (naturaliter.)

OBJECTIO.

DEUS potest agere in quodlibet, & quodlibet etiam sive sit
dispositum sive indispositum, à DEO agente in illud, patitur,
Ex rudi enim indigestâ & indispositâ materiâ & mole produxit
hoc Universum & ex lapidibus dicuntur fieri posse filii Abrahæ,
Resp. Regula intelligitur de eo quod fit *naturaliter & ordinariè.*

REGULA XXXV.

Quicquid recipitur, recipitur per modum (secundum
quod recipiens aptum est recipere)

recipientis.

REGU-

DE CAUSIS.

41

REGULA XXXVI.

Quod (quantum) & quale quid agens (per se) agit (resp. certi patientis, id, (tantum) & tale quid patiens (ab isto agente, quoad ea, quæ actui agentis, quo in istud patiens formaliter agit) patitur.

OBJECTIO I.

Occisio Christi, & Venditio Josephi, actiones malæ fuerunt, & scelera gravissima, id verò quod Christus, & Joseph tulerunt æquo animo, passio bona fuit. *Resp.* Sicut Judæi Christum injustè crucifigebant & occidebāt, & fratres Josephi, injustè Josephum vendebant, ita etiam Christus injustè crucifigebatur & occidebatur, & Josephus injustè vendebatur, quod autem Christus & Joseph, æquo animo id tulerunt, id passioni Christi & Joseph est per accidens neque id ab interfectores & venditoribus erat.

OBJECTIO 2. Christus illuminat omnem hominem, *Joh. I.* nec tamē omnis homo illuminatur. *Resp: Erasmus* in paraphrasi super hunc locū ait, quod Christus illuminet omnē hominem quantum in ipso est. Et eadem est hæc explicatio cum illa, quam *Chrysostomus Hom. IV. in Joh. tradit.* Hæ explicationes verissimè quidem id dicunt quod causa cur non omnes illuminantur non sit in agēte nempe Christo, sed in hominibus, objectioni tamen non videntur per omnia satisfacere, nā quia dicitur quod Christus illuminet omnem hominem necessum erit ut etiam omnis homo illuminetur & actū illuminationis recipiat. Putam⁹ ergò quod, sicut aliàs verba activa actionem & effectum denotantia quandoque, juxta regulas & observationes *Philologorum* explicari solent, de *voluntate, voto & conatu* agendi, verbum activum *illuminare* commodè explicari possit, ut per illud significetur Christum *velle, optare & conari* omnes illuminare, & salvare, seriò enim Christus vult, optat omnium Salutem & conatur per ministros Ecclesiæ omnes ad cognitionem veritatis perducere, illuminare & salvare *1. Timoth. 2.*

F

REGU.

CAPUT III.

REGULA XXVII.

*Omne agens, (Physicum, ut quod) obtinet aliquam
formam quâ agit.*

OBJECTIO.

DEUS agit & movet, neque tamē obtinet formam aliquam,
quâ agat, item ipsa forma agit nec tamen habet aliā formā
qua agat cum formæ nō possit tribui alia forma. *Resp: DEUS non
est agens Physicū, forma autē non est agens ut Quod sed ut Quo.*

REGULA XXXIIX.

*Instrumentum quod (secundum se totum) ad plura utile est,
potius est, quam quod ad pauciora,
(ex illis pluribus.)*

OBJECTIO.

ARIST. I. Pol. 2. videtur adserere, illud potius & optimum in-
strumentum esse quod non multis usibus sed uni inservit.
*Resp: illud instrumentum quod pluribus usibus secundum se to-
tum inservit, melius & potius est illo quod uni tantum inservit,
quod autē pluribus inservit saltim secundum diversas partes ut
Gladius Delphicus non statim illo quod uni usui inservit, poti⁹ est.*

REGULA XXXIX.

*Instrumentum (quod est corpus) non movet nisi motum
(eo modo quo instrumentum dicitur.)*

REGULA XL.

*Quicquid habet materiam (ex quâ componitur) habet etiam for-
mam, & vice versa: Quicquid habet formam (ex quâ com-
ponitur) habet etiam materiam.*

REGULA XLI.

*Materia (prima) est cognoscibilis per analogiam (tam ratione
essentia, quam existentia.)*

REGULA XLII.

*Materia (prima secundum se,) est ingenerabilis & in-
corruptibilis, (incorruptibilitate physica
terminativè.)*

REGULA

DE CAUSIS.

45

REGULA XLIII.

Materia (prima) appetit (appetitu innato) formam
(omnem æqualiter, sed diverso modo, quatenus
sunt ipsius complementum.)

OBJECTIO.

Scaliger Exercit. 61. ait, quod materia non appetat aut appetere possit formam, & ratio ejus est, quia materia habet omnes formas. *Resp.* Materia non appetit formam quam habet appetitu desiderii, sed complacentiæ.

REGULA XLIV.

*Materia (prima) est pura (ab omni actu formali)
potentia (passiva.)*

OBJECTIO.

Si materia prima est pura potentia, est non ens. *Resp.* Materia pura potentia est in ordine ad actum formalem non verò actum Entitativum.

REGULA XLV.

Ex non ente (negativo) nihil fit (naturaliter.)

OBJECTIO.

De fide est DEUM ex nihilo omnia produxisse. *Resp.* DEUS ex nihilo supernaturaliter & per absolutam suam potentiam aliquid produxit.

REGULA XLVI.

Posita formâ (actu informante) ponitur formatum.

OBJECTIO.

Illi qui *Traducem* animæ rationalis statuunt s. docent à generantibus animam rationalem produci, & à Patre mediante semine communicari, non possunt hanc regulam concedere, quia sequeretur statim post cõceptionem ad esse hominẽ, quod absurdum. *Resp.* Non statim, quando ponitur forma immaterialis, ponitur formatum, nisi ponatur in actu informante, non informat autem anima rationalis materiam nisi dispositam.

CAPUT III,

REGULA XLVII.

*Quicquid est (certæ speciei) per suam formam
(ultimò tale) est.*

OBJECTIO.

DEUS est, Ergò per suam formam est. At DEUS non habet formam. *Resp.* DEUS non est certæ speciei.

REGULA XLIIIX.

Forma (ultimò) dat esse (specificum) rei (& per seipsam.)

OBJECTIO.

SI forma dat esse rei, forma tota essentia rei est. *Resp.* Quidam negant materiam esse partem essentiæ, formam verò totam essentiam rerum, asserunt. Verùm illa sententia meritò exploditur, & rejicitur, Vid *Scotum lib. 3. sent. dist. 22. qu. 1. & Favellum lib. 7. Met. qu. 10.* dicendum ergò formam dare esse *Rei*, non quidem *materiae* ut quidam volunt, quia hæc existentiam suam propriam habet & non à forma acceptam Vid. *Scotum lib. 2. dist. 12. quest. 2.* ubi sententiam *Thoma* simul refutat. Et *Svarecz disput. Met. 13. sect. 4. n. 13.* Sed *composito* & quidem *ultimò*.

REGULA XLIX.

Forma est indivisibilis (in materiam & formam.)

REGULA L.

Omnis finis (quatenùs talis) est bonum quid.

OBJECTIO I.

SI omnis finis est bonum quid, nemo potest appetere malum, Sed hoc absurdū esse videtur, i. exinde quia hoc modo nullus homo peccatum haberet, quod est contra Script. S. 2. tolleretur etiã libertas voluntatis nostræ. *Resp:* Ad 1. Aliud est appetere malum simpliciter, aliud appetere malū *ut malū*, s. sub *ratione* mali, homo sæpè appetit malū Vid *Gen. 6. & 8.* & in eo peccat, non autē appetit illud quatenùs malum sed sub *ratione* alicujus boni. *Dicis:* tolletur tamen Peccatum *Ex malitiâ*. *Resp.* Negando, nam peccatū *ex malitiâ* est quod absque ignorãtia, scienter & absque passi-

passione, ex pleno libertatis usu, nulla vieti appetitus vehemen-
tia committim⁹, Vid. Theologos nostr. passim & ex Pontif: *Becā.*
part. 2. Th. Schol. tract. 2. c. 4. n. 8. Possimus autē committere pecca-
tum scienter & volenter ut non statim illud velimus sub ratione
peccati, & mali alicujus, quia *Nemo intendens ad malum operatur.*
Ad 2. *Resp.* Libertas voluntatis nostræ non consistit in hoc quod
possimus velle malum sub ratione mali, nec libertas propriè æ-
stimanda est ex tendentia in oppositum, sed ex actione & actio-
nis suspensione, quia aliàs DEUS qui non fecit opposita, non
esset verè liber. *Vid. de hâc regulâ Becan. part. 2. Theolog. Schol.*
tract. 1. c. 2. qu. 7. qui plures subministrabit objectiones.

REGULA LI.

*Finis est (vel saltem apparet) melior mediis ad finem (si non
ut in se, melior tamen appetenti.)*

OBJECTIO.

Finis Solis & Lunæ est, ut dividant diem & noctem & illumi-
nent terram. *Gen. 1. Resp.* Illuminatio ut accidens, est qui-
dem longè ignobilior ipso Sole, melior tamen Sole est illi pro-
pter quem homo factus est, nempe *homini.*

REGULA LII.

Finis (in quantum finis) est ultimum.

OBJECTIO.

Finis est principium Arist. Met. 8. text. 14. Ergò non est ulti-
mum. *Resp.* Finis est ultimum in quantum finis, principium
in quantum causa est. 5. Met. 1.

REGULA LIII.

*Finis (cujus) est primum in intentione (ultimum
in executione.)*

REGULA LIV.

*Finis (in quatenus finis est & formaliter) non habet mo-
dum aut mensuram (h. e. expetitur in summo gradu
in quanto acquiri potest.)*

CAPUT III.

REGULA LV.

Media habent modum & mensuram (nisi finis sit infinitus, ita ut semper major atque major expeti possit.)

REGULA LVI.

Finis dat modum (quem eminenter continet) *mensuram* (si non positivè, saltem negativè) & *ordinem medii.*

REGULA LVII.

Ab intentione finis ad ejus executionem.

N. V. C.

OBJECTIO.

Qui vult finem, vult etiam executionem ejus. Ergò ab intentione finis ad executionem ejus V. C. *R. sp.* Aliud est illum, qui vult finem, velle etiam executionem ejus, Aliud finem, qui intenditur, semper sequi executionem prius verum posterius autem, de quo regula loquitur, falsum est. v. g. Rom. II. dicitur: *Conclusit DEUS omnes sub incredulitate, ut omnium misereatur*, quæ verba Apostoli, notante *B. Stahl* ita quidam explicat ut particulam *omnis* distributivè, non quidem pro *singulis generibus*, sed pro *generibus singulorum* sumi velit. Verùm hæc explicatio manifestò dicit, DEUM non omnium hominum salutem velle, quod absurdum & *Calvinianum* est. Loquuntur autem verba Apostoli de intentione finis, quia DEUS reverà vult & intendit omnium hominum salutem, ex quo tamen non licet inferre hoc. Ergò omnes salvantur quia ab intentione finis ad ejus executionem N. V. C.

REG. LVIII.

Acquisitio sine (cujus, completè,) *cessat omnis actio* (circa finem ut acquirendum.)

REG. LIX.

Finis, qui est opus, melior est sine, qui est operatio (in eadem re.)

REGU-

REGULA LX.

*Qui vult (voluntate efficaci) finem (qui est causa)
vult etiam (confuse saltem) media
ad finem.*

OBJECTIO.

Qui vult finem, vult etiam media ad finem. At DEUS vult finem peccatorum, nempe punitionem, & gloriæ suæ manifestationem. Ergò vult ipsa peccata. *Resp.* 1. Conclusio quæ hic infertur, non sequitur ex positis præmissis, nam prædicatum ejus non habetur in præmissis, vera autem conclusio quæ verè fuit ex præmissis tanquam effectus à sua causa, non potest aliquid continere, quod in præmissis non est, nam quod causa non habet, quò illud effectui communicabit? 2. *Finis* in argumento aliter sumitur in Majore aliter in Minore, in illa sumitur *finis* pro causa finali & fine *motionis*, in hâc verò pro extremo rei, s. fine *terminationis*, nam punitio non est finis peccantis s. causa finalis, nemo enim propterea peccat ut acquirat pœnam. Quot ergò in argumento termini? *Instas?* Dicitur tamen, *DEUM peccata peccatis punire*, ex quo sequitur DEUM adhibere peccata tanquam media ad punienda alia peccata, & sic illa velle. *Resp.* Hæc propositio quæ est *Thoma* non hoc vult quod DEUS peccatum posterius immitat ut sit pœna antea commissi, sed quod DEUS ex justo judicio peccanti subtrahat gratiam suam, quâ subtractâ homo labatur in peccata plura, quæ peccata pœna dicuntur non *per se & ratione sui* sed *per accidens* quatenus nim. pœnam futuram augent.

REG. LXI.

*Unius rei (etiam simul) possunt esse fines (cujus, tam subordinati quam disparati & suo modo etiam ultimi)
plures.*

REGU-

REGULA LXII.

Cujus facultatis (artis) finis subordinatur fini alterius facultatis, illi facultas alteri illi facultati subordinatur.

OBJECTIO.

Bellarminus Lib. 5. de Rom. Pontif. rectè videtur ex hac regula probare potestatem temporalem subordinari potestati spirituali adeoque potestatem Politicam esse subiectam potestati Ecclesiasticæ, & Pontifici Rom. competere mutare regna, unquam ea auferre atque alteri conferre, quia finis temporalis subordinatur fini spirituali. *Resp:* Negando & 1. verum non est finem temporalem subordinari (eo subordinationis modo de quo regula nostra loquitur) fini spirituali, nam hic finis facultatis subordinatæ ita se habet, ut, si alteri nempe facultatis subordinatæ fini locus non sit, neque hic detur, nemo enim frænum efficere-
ret, si ars equestris ejusque finis non esset. At potestas temporalis est, & ejus finis nim. pacatè vivere, ut nulla ratio habeatur potestatis Ecclesiasticæ & ejus finis nempe vitæ æternæ. 2. Concessâ illa subordinatione, quæ Bellarminus ex illâ probabit quod ipsi probandum erat, nempe Pontifici Rom. competere jus mutare regna, unquam illa auferre & alteri cõferre. Optica enim Geometriæ subordinatur, & Ars Pharmacopolarum arti medicæ Nec tamen idcirco Geometra in Optici, & Medicus in Pharmacopolarum fortunas jus habet easdemque auferre & aliis conferre potest.

REGULA LXIII.

Quicquid habet causam finalem (non ob quam agit sed ob quam fit) habet etiam causam efficientem.

REGULA LXIV.

Quod potest fieri per pauca, non debet fieri per plura (cæteris paribus.)

CA-

CAPUT IV.

DE APPETITU.

REG. I.

Appetitus (in actu secundo) non est, nisi boni (formaliter.)
OBJECTIO.

Appetimus etiam malum *ut* malum, sicut sæpè quis alteri vult mortem, & quidem ut ipsi malum est. *Resp.* particula *ut* vel tantùm exponit *materiale* objecti nempe mali, vel *Formale*. Si illud conceditur. Si hoc negatur.

REGULA II.

Appetitus (vel sensitivus vel rationalis) non fertur (nisi in cognitum & quandoque simplici apprehensione tantùm, non autem) in incognitum (h. e. rem incognitam non autem scientiam incogniti.)

REGULA III.

Voluntas (inefficax) est impossibilem (apparenter talium.)

REGULA IV.

Electio non est impossibilem (quæ ut impossibilia cognoscuntur)

REGULA V.

Voluntas (naturaliter) non potest cogi (quoad actus elicitos, absolutè.)

REGULA VI.

Coacta (non absolutè sed secundùm quid) voluntas, est voluntas.

REGULA VII.

Qui vult causam, ille quoque effectum (quem ex illa causâ determinata & certò novit secuturum) *vult* (vel per se, vel per accidens, indirectè & permissivè.)

OBJECTIO.

EX hâc regula sequitur, Deum velle peccata, quia & ille concursus suum nobis præbet, ex quo prævidet necessariò secuturum esse peccatū, sicut is, qui alicui porrigit gladiū, quem videt velle occidere, velle mortem & causa necis exinde causatæ dicitur. *Resp.* sunt quidam qui putant, peccata nostra DEO Voluntaria dici posse non *absolutè*, *indirectè* tamen & *permissivè*.

G

Verùm

Verùm hæc sententia approbanda non est, nam nullo modo DEUS peccata vult, sed circa illa se habet merè *negativè* Ad objectionem dico, non sequi ex hæc *reg.* DEUM velle peccata, quia DEUS cōcursum nobis præbet in actu primo in determinatum, ita ut posito illo cōcurfu homo adhuc liberè operatur. Exemplum allatum non est simile quia is qui alicui porrigit gladium, non illū causæ liberæ & indifferēti porrigit, sed jã determinatæ.

CAPUT V.

DE BONO ET MALO.

REG. I.

*Majori bono (in eodem oppositionis genere) majus
opponitur malum (si bona fuerint disparata)*

OBJECTIO I.

Visio DEI non est minus bonum, quam amor ejus, utpote in qua consistit beatitudo, & tamen Odium DEI est majus malum quàm carentia visionis beatificæ. *Resp.* Non idem hic oppositionis genus est. Odium & amor opponuntur contrariè, visio verò & visionis carentia privativè.

OBJECTIO 2. Diligere inimicum est præstantius & melius bonum, quam diligere amicum *Math. 5. v. 44. 45. 46. 47. 48. & Rom. 5. v. 8. & 10.* At Odisse Amicum gravius malum est quam odisse inimicum. *Resp. Gregorius de Valentia Tom. 3. disp. 3. quest. 1. punct. 3. col. 734.* scribit: *Esse perfectiorem & magis meritoriam dilectionem amici quam inimici per se loquenda.* Verùm hæc sententia contradicit Scripturæ *Math. 5. v. 47.* Tribuit quidem *Gregorius* hanc sententiam *Thomæ lib. 2. qu. 27. art. 7.* & communiter *Scholasticis in 3. dist. 30.* verùm falsò, nam quod *Thomam* attinet ille videatur c. l. & contrarium patebit. Porro etiam *Scholasticè in 3. dist. 30.* hic communiter contrarium tenent. E multis videantur. *Scotus quest. 1. & Durandus qu. 2. c. l.* Negamus ergò melius esse diligere amicum quàm inimicum, nec sequitur quia
obje.

DE BONO ET MALO.

51

objectum ibi melius est, & ipsam dilectionem esse meliorem, sicut *Gregorius* c. l. colligere vult, quia bonitas actus dilectionis non sumitur hic ab objecto amico vel inimico sed à fine nempe DEO, nam proximus in quantum proximus, non est ratio terminandi *Scorus* 3. dist. 28. qu. 1. sed totalis ratio amandi DEUS est. *Becanus Theolog. Schol. part. 2. tract. 1. cap. 4. qu. 3. n. 10.* Ad Object. dico, quod dilectio amici & dilectio inimici non sint bona disparata, nam dilectio inimici includit dilectionem amici. Et hæc responsio *Durandi* quoque est. c. l.

REGULA II.

Quod (bonum) est (ex se) diuturnius (cæteris paribus) est nobilius, minus diuturno.

REGULA III.

Bonum conservat (si non positivè, saltem negativè) id cuius est bonum.

REGULA IV.

Absurdum est, ut alienum vitium interimat aliquid, cui proprium vitium non præbet interitum.

REGULA V.

Natura (non impedita) semper facit id quod est optimum (non simpliciter sed in illa specie quæ fit.)

REGULA VI.

Natura semper intendit (intentione primâ) id quod est optimum (in unaquaque re.)

CAPUT VI.

DE ABSTRACTO ET CONCRETO.

REG. I.

Si abstractum predicatur de abstracto etiam concretum predicatur de concreto.

REGULA II.

Si concretum predicatur (in quid, vel in quale, ita ut abstracta sola ratione distinguantur) de concreto, etiam abstractum predicatur de abstracto.

G 2

OBJE-

CAPUT VI.

OBJECTIO.

R Ecè dico: *DEus est Homo, & Homo est DEus.* Non autem *Deitas est Humanitas, & Humanitas est Deitas.* Resp. Deitas & Humanitas non sunt abstracta vocum *DEus* & *Homo* in allatis propositionibus, quia concreta illa substantiva non supponunt pro naturis sed persona. Et sensus harum propositionum est. *DEus* (h. e. persona DEI) est homo (h. e. persona hominis & cōtrā.)

REGULA III.

Cui inest abstractum (quod non prædicatur in quid, & eo modo quem importat concretum, & si recipiat magis & minus, in tensum ultra dimidium, vel ad minimum, nisi certam aliquam partem denominet, extensum secundum maximam partem,) *de eo* (quandiu inest) *prædicatur* (simpliciter) *concretum* (respondens in essentia abstracti, si quod habet.)

REGULA IV.

Ab inesse (immediatè) *ad prædicari* V. C.

OBJECTIO.

Æ *Ternitas, Simplicitas, & Infinitas*, sunt in humana natura, siquidem teste Scriptura S. *in illa Tota Divinitate plenitudo habitat Col. 2.* non tamen hæc attributa de humana natura possunt prædicari, quia non possumus dicere, *Humana natura est simplex, æterna, & infinita.* Resp. *Attributa hæc humanæ naturæ non competunt immediatè, sed mediatè, quædam autem tantum denominant ea quibus immediatè insunt, quoniam nim. repugnat ea de his prædicari, sicut simplicitas & spiritualitas animæ rationalis insunt homini nec de eo prædicari possunt.*

REGULA V.

De quo prædicatur concretum (intrinsecè,) *ei inest* (vel formaliter vel virtualiter) *abstractum.*

REGULA VI.

Abstractum est forma (h. e. ratio, per quam aliquid tale est) *concreti.*

REGULA VII.

Abstractum est prius (vel re ut candor candido, vel ratione, ut Deitas DEO) *concreto.*

OBJE-

OBJECTIO.

Mirandulanus Lib. de Ent. & Uno cap. 3. Et Scaliger Exerc. 365. sect. 6. asserunt omne abstractum realiter differre à concreto, eo quod re semper prius esse, unde etiã negant DEUM rectè dici *Ens*, sumtã hãc voce pro concreto. *Resp.* Humani aliquid hìc passus est. *Scaliger*, nam falsum est omne abstractum realiter differre à concreto, ut patet exemplo divisibilitatis, quæ est abstractum est & forma per quam quantitas est divisibilis, divisibilitas verò non differt re à divisibili, sed solã ratione.

CAPUT VII.

DE SIMPLICI ET COMPOSITO, TOTO ET PARTIBUS.

REGULA I.

Simplex est prius (naturã, suo) composito.

REGULA II.

Pars (secundum esse absolutum) est prior (ordine naturæ generantis, & cognitione distinctã, suo) toto (actuali, cuius resp. pars dicitur)

REGULA III.

Totum (eo modo, quo est totum) est majus (suis) partibus (seorsim sumtis.)

OBJECTIO.

Ioh 6. v. 13. legitur, quod ex quinque panibus, quibus unã cum duobus piscibus Christus 5000. ferme viros cibavit, superfuerint duodecim cophini fragmentorum, ubi fragmenta partes fuerunt quinque panum, at longè majora toto nempe quinque panibus. *Resp.* Quinque panes *dupliciter* considerari possunt. 1. *In se*, & quales erant per naturam ante benedictionem. 2. Ut erant post benedictionem. Fragmenta fuerunt majora quinque panibus priori modo consideratis, at eo modo non fuerunt Totum. Posteriori autem modo consideratis, quinque panibus, quo modo Totum sunt, fragmenta majora illis non fuerunt.

CAPUT VII.

REGULA IV.

Totum (per se) & partes sunt in eodem predicamento.

REGULA V.

Quicquid est pars partis, est quoque pars totius.

OBJECTIO.

NOta controversia est, quæ agitur inter nos & Pontificios, de Ecclesiæ membris quænam illa sint, an soli fideles & sancti, an verò quoque infideles & mali? Pontificii posterius affirmant ut patet ex definitione Ecclesiæ *Bellarmini lib. 3 de Eccl. milit. c. 2.* Prius nos affirmamus ut apparet ex definitione quam tradit *Augustana Confessio Art. 7. & 8.* Ecclesia autem à nostratibus sumitur hic propriè. Per justos verò & sanctos non intelliguntur illi qui omni peccato carent ut *Cathari & Pelagiani August. heres. 38.* unde nec illis accensendi sumus ut vult *Svaretz de Tript. Virg. Theol. disput. 9. sect. 1. n. 8.* In hac controversiâ *Guilielmus Whitakerus in prælectionibus de Eccl.* concedit Ecclesiam *Universalem* constare solis bonis, *particulares* verò Ecclesias constare bonis & malis. Et hic non videtur admittere regulam nostram, nam *Universalis* ecclesia respectu particularium habet se ut *Totum* resp. *partium*, nihilominus concedit aliquid contineri in parte, quod non contineatur in toto. *Resp:* quia *Whitakerus* concedit malos non contineri in Ecclesia *Universali*, firmiter ex eo inferimus illos nec contineri in Ecclesiis particularibus, cum impossibile sit aliquid contineri in parte ut non contineatur in Toto, juxta regulam nostram, quam pro verâ habemus usque dum ab aliis falsa esse demonstretur.

REGULA VI.

Omne totum (positivè tale) aliquo modo (sc. resp. partium) multum est.

REGULA VII.

Omne totum (quatenus tale) est unum.

REGU-

DE TOTO ET PARTIBUS.

55

REGULA IIX.

Pars (totius per se, actualis & physici) non predicatur de toto (in casu recto.)

OBJECTIO.

B Lutherus Sacramentum altaris in catechismis suis definit, quod sit verum corpus & verus sanguis Domini nostri JESU CHRISTI, sub pane & vino nobis Christianis ad manducandum ac bibendum ab ipso Christo institutum. Hæc definitio à Calvinianis taxatur & videtur pugnare cum nostra regulâ. Resp: Hæc definitio malè reprehenditur à Calvinianis nec pugnat cum nostrâ regulâ, nam genus in hæc definitione non est corpus & sanguis, sed manducatio corporis & sanguinis. Videatur B. Meisnerus Phil. Sobr. part. I. sect. 1. c. 2. qu. 1. & part. 2. sect. 2. qu. 15.

REGULA IX.

Totum (per se, actuale physicum) non predicatur de parte (in casu recto.)

REGULA X.

Quicquid predicatur de parte, (totius actualis, secundum esse absolute, illud) predicatur (vel simpliciter vel secundum quid s. cum appposito) de toto.

REGULA XI.

Quicquid predicatur de toto (universali vel essentiali Logico, in se) illud predicatur etiam de parte (respondente.)

REGULA XII.

Positis omnibus partibus, (ut partibus) ponitur totum (illud cujus sunt partes.)

OBJECTIO.

IN triduo mortis partes humanæ naturæ CHRISTI ponantur quidem sed non ut partes s. in esse partium, quia dissolutæ erant, nihilominus quidam ut Hugo & Lombardus in ea sententia fuerunt, Christum in triduo mortis verum fuisse homi-

hominem. *Resp.* Hæc sententia stare non potest, nam partibus hominis inter se non unitis & conjunctis non ponitur homo *August. 13. de Civit. Dei c. 23.* Et falsum est quod dicit *Magister*, Unionē anime & corporis ad verbum esse adæquatam rationem cur Christus dicatur homo, quia etiam requiritur unio partium inter se. Nec ullius momenti est ratio Hugonis, quæ vult, animā esse totam essentiam hominis, & totum suppositū, uti verò corpore tantū accidentaliter, quia materia est pars quoque hominis essentialis *Vid. Scot. 3. dist. 22. qu. 1. Jav. l. 7. Met qu. 9.* & plures alios.

REGULA XIII.

Sublatā quacunque parte, (Essentiali & Integrali principali) *tollitur totum.*

OBJECTIO.

EX hâc regula sequitur Pontificios non habere verum Sacramentum Cœnæ, quia Poculum partem hujus Sacramenti de eo tollunt & auferunt. Et quod poculum pars Cœnæ sit, probatur exinde, quia habet rationem Elementi, nec diffiteri hoc audent ipsimet Pontificii. *Vid. Dn. Fratres à Wal. nburgh in resp. ad Johan. Hundium.* Quod autem dicunt ad rationem hujus Sacramenti sufficere Christum sumi sub aliquo signo externo sive pane, sive vino, ut ita poculum à Cœnâ, salva manente essentia ejus possit abesse, illud falsum est, & nititur falso illo fundamento nim. *Totum Christum contineri sub qualibet specie, Vid. Becan. Theol. Schol. part. 3. tract. 1. c. 1. qu. 8.* Potest autem id dupliciter intelligi, 1. *Per naturalem concomitantiam.* Ut Christus sub qualibet specie totus sit quatenus ob naturalem unionem corpus semper est, ubi sanguis & anima ejus sunt & contrâ. 2. *Vi Sacramenti,* ut Christus totus (corpus nim. & sanguis ejus,) sit sub qualibet specie, vi verborum institutionis. Si priori modo intelligunt id concedimus, sed iste modus huc non pertinet. Sin autem hoc posteriori modo intelligunt ut omninò intelligi debet falsissimum est. Et ostenderē hoc plurib⁹ nisi ipsimet Pontificii vi veritatis cœacti id
mihi

mihî concederent. *Vid. Scot. lib. 4. dist. 8. quest. 1. n. 2. & Becan. Theol. Schol. Part 3. tract. 2. c. 19. qu. 1. n. 3.* Manet ergo firmum, *Poculum S. Coenae* partem esse, adeoque illo ablato totum tolli Sacramentum. Nam & illo concesso, quod tantum pars integralis sit, principalis tamen erit, quatenus non solum vinum sed etiam Sanguinem Christi continet. *Sublatâ autem tûm parte Essentiali tûm integrali principali* totum tollitur, juxta regulam nostram. *Resp.* Rectè hoc sequitur ex hâc regula, & dexterrimè quoque ex illa *Pontificii* refutari possunt.

REGULA XIV.

Posito toto (essentiali, & integrali) ponuntur omnes partes (essentiales & integrales principales.)

REGULA XV.

Sublato toto (ut toto) non necesse est tolli omnes partes (secundum esse absolutum.)

CAPUT VIII.

DE GENERE ET SPECIE.

REGULA I.

Genus (materialiter sumtum) predicatur de omnibus speciebus (& individuis) sub se contentis.

REGULA II.

Quicquid predicatur (vel negatur) de genere (materialiter sumto) predicatur (& negatur) etiam de specie.

REGULA III.

Genus (natura) est prius specie.

REGULA IV.

Genus est latius specie (singulâ.)

REGULA V.

Species est collectiva multorum in unam naturam, & adhuc magis genus (ratione extensionis.)

H

REGU-

CAPUT VIII. DE GEN. ET SPECIE.

REGULA VI.

*Genus continet species, & species continentur (potentia)
& non continent (nisi actuali continentia)*
genera.

REGULA VII.

*Negato genere (materialiter) negatur
species.*

REGULA VIII.

*Affirmato genere (materialiter) non affirmatur
species (determinate.)*

REGULA IX.

*Genus (ut est genus) & species sunt in eodem
predicamento.*

OBJECTIO.

EX hac regula rectè videtur rejicere Keckermannus lib. i. Syst. Log. c. 3. definitionem Sacramenti Coenæ B. Lutheri quam in Catechismis suis nobis reliquit. Resp: Negando, & vide de illâ supra de Toto & Parte.

REGULA X.

*Genus significat naturam quandam (ratione)
diversam à speciebus.*

REGULA XI.

*Tota natura generis (materialiter sumti) continetur
in qualibet specie.*

REGULA XII.

*Quod continetur sub genere (ut inferius sub superiori,) continetur
sub aliqua specie (vel ipsum est species immediatè
tali generi subiecta.)*

REGULA XIII.

*Genus predicatur de speciebus aequaliter, (h. e. in eodem
gradu.)*

CAE

CAPUT XI.

DE DIFFERENTIA.

REGULA I.

Omnis differentia habet sibi oppositam (suo modo) differentiam.

REGULA II.

Differentia non debet esse accidentalis (sua) speciei.

REGULA III.

De differentiâ non prædicatur (prædicatione naturali & ordinatâ) genus.

REGULA IV.

Differentia (essentialis) debet esse in eodem predicamento, in quo est id, cuius est differentia.

OBJECTIO.

Accidentia quandoque definiuntur per subiectum quod est substantia v.g. *Tonitru est sonitus in nube.* Resp: In eiusmodi descriptionibus non subiectum sed habitudo ad subiectum est differentia, illa habitudo verò non pertinet ad prædicamentum relationis, quia non omnes respectus ut transcendentales, qualis est, quem omne accidens habet ad suum subiectum, in prædicamento relationis collocantur.

REGULA V.

Differentia (entis positivi, ut in se est,) non debet esse negativa.

OBJECTIO.

DEUS describitur quod sit *Essentia infinita, immensa, invisibilis, &c.* Resp. Hæ differentia non sunt negativæ in se sed saltem quoad verba, & secundum modum significandi.

REGULA VI.

Differentia non recipitur cum eo cuius est differentia (divisiva.)

REGULA VII.

Generum diversorum (i. ita ut nec unum sub altero, nec utrumque sub uno tertio summo contineatur, 2. vel si sub uno tertio ut alterutrum, vel 3. utrumque immediate contineatur,) diversa sunt specie differentia, (tam constitutiva quam divisiva.)

CAPUT X.

REGULA VIII.

Non omnis differentia facit aliud.

OBJECTIO.

IN divinis personæ differunt personalitatibus, at differentiæ personales omninò faciunt alium, & alium, sic alius est Pater, alius est Filius, alius est Sp. S. *Resp.* 1. Non dicitur in *regulâ* quod nulla differentia faciat aliud, sed non omnis, v. g. accidentales quæ non attingunt subjectorum suorum substantiam. 2. Distinguendum est inter esse *Aliud* & esse *Alium*. *Illud* aliam naturam. *Hoc* personam aliam indicat. Unde *Augustinus* in *lib. de fid. c. 1.* ait: *Una est Patris, & Filii, & Sp. S. essentia, in qua non est aliud Pater, aliud Filius, & aliud Sp. S. quamvis personaliter sit alius Pater, alius Filius, alius Spiritus S.*

CAPUT X.

DE DEFINITIONE.

REG. I.

Definitio constet ex notioribus & prioribus
(naturâ.)

REGULA II.

Definitionem licet ponere loco definiti, (quando solum res ipsa attenditur, nisi jam tum definitum, vel aliqua pars fuerit posita vel explicitè vel implicitè, & in eadem orationis parte.)

REGULA III.

Definitum (totum) non debet ingredi definitionem
(vel expressè, vel consecutivè.)

REGULA IV.

In definitione (perfectâ) ponatur genus proximum (vel intermediæ differentiæ addantur.)

REGULA V.

Unius rei (ut est una) unica est definitio
(proprie dicta.)

REGU.

REGULA VI.

Definitio (Essentialis, materialiter sumpta) debet reciprocaricum aefinitio (etiam materialiter sumpto.)

REGULA VII.

Definitio (entis positivi, essentialis,) non debet esse negativa.

OBJECTIO 1.

Definitio DEI tota ferè negativa est. *Resp.* 1. Definitio DEI non est definitio sed descriptio, 2. *Pererius lib. 5. de mat. & privat. cap. 11. ait.* Definitiones negativas tolerari debere, in duobus rerum generibus. 1. In rebus imperfectissimis, qualis est materia prima. 2. In rebus perfectissimis, cujusmodi est DEUS.

OBJECTIO 2. 1. Joh. 3. legitur talis definitio peccati: *ἡ ἀμαρτία ἴσιν ἀνομία* h. e. *peccatum est aberratio à lege.* At hæc definitio negativa est. *Resp:* Peccatum non est ens positivum sed privativum. *Dicis:* Docent tamen *Theologi* quidam, peccatum esse *Positivum.* *Resp:* Fatetur *Excellentissimus Dn. B. Stablius* in discursu suo ad *Tabillas Met.* obscurum esse quid hic *Theologi* per vocabulum *Positivi* intelligant. *B. Meisnerus* per illud nihil aliud videtur intelligere quam privationem. Ita enim in *Antropologia* sua *Dec. 1. In qu: An omne malum sit Ens merè privativum?* ait: *Corruptionem & depravationem (s. privationem perfectionum) natura, à ἁρεσεί justitia originalis distinctam, termino (Positivi s.) positiva qualitatis unice notatam volumus.*

REGULA VIII.

Omnis definitio (entis per se) constat ex genere & differentiâ.

REGULA IX.

In definitione (inter genus & differentiam) non debet esse usus conjunctionis copulativa, & disjunctiva (nisi differentia specifica sit ignota.)

REGULA X.

De quocunque affirmatur vel negatur definitio (materialiter sumpta, essentialis) de eo etiam affirmatur vel negatur definitum.

OBJECTIO.

Calviniani negant placentulas orbiculares s. *Hostias* quibus in Sacrae Coenae administratione utimur, esse verum panem, cum tamen illis verè competat definitio panis. Nam Panis describi potest, quod sit *Alimentum, constans ex farina & aqua ita inter se commixtis, ut crassiori humore absumto consistant, atque masticari & in corporis nutritionem cedere queant.* At hæc descriptio competit etiam *Hostiis* nostris. Quod autem dicunt, *Hostias* non esse alimentum sed ad nutriendum & alendum planè inutiles sicut sæpè & passim calumnioso ore ita claminant: *Ich der Hostien wie viel du wilt / sie werden dich nicht sättigen oder nehren. Item: Die Hostien sind so gar Brodloß / daß ein jeder zur Sättigung / wol einen Schub-Karren voll haben müste.* Illud fallissimum est, nam actu non nutrire sentibilibiter, & sedare famem *Hostias* concedo, sed hoc ipsis est *per accidens* & exinde absurdè colligitur, illas non esse verum alimentum nam nec panis vulgaris in tam exiguâ quantitate sumtus nutriet, qui tamen Calvinianis ad alendum inutilis non dicitur. In majori autem & justâ quantitate sumtas *Hostias* ad alendum quoque inutiles esse nego, & si fidem aliis dare nolunt, faciant, periculum & experientia ipsos in ruborem dabit. Quia ergò *Hostia* verè competit definitio Panis quib⁹ tamen definitum negant cōpetere, in aprico est, ex mente ipsorum regulam nostram vacillare. *Resp.* Regula nostra nō fallit, fallūtur autē Calviniani & error ipsorū ex nostrâ regula dextre refutari potest, quia impossibile est definitionem alicui verè competere, ita, ut ei nullo modo cōpetat definitum.

REGULA XI.

Quicquid affirmatur vel negatur de definitione (materialiter sumptâ) etiam affirmatur vel negatur de definito. & contra.

CAPUT

CAPUT XI.

DE DIVISIONE.

REG. I.

*Divisum & omnia membra divisionis simul sumta
debent inter se adequari.*

OBJECTIO.

Phyfica dividitur in partem communem & propriam, quæ
duæ partes tamen latiùs patent diviso quia etiam Metaphy-
fica & Logica ita dividi solent. *Resp.* Partes hæ, propria & com-
munis ut sunt Physicæ, non competunt aliis.

REGULA II.

*Divisum debet plus continere, quàm singula divisionis membra
(in eodem continentiz genere.)*

REGULA III.

*Membra divisionis (quæ est generis in species immediatè)
debent inter se esse opposita (suo modo.)*

OBJECTIO.

Prædicabile dividitur in genus, speciem, differentiam, propri-
um & accidens; & tamen ipsum divisum nempe prædicabile
continetur sub aliquo membro nēpe *Genere*. Item omnia mem-
bra huj⁹ divisionis cōtineantur sub uno membro, nempe *specie*.
Resp. Prædicabile dividitur in dicta membra tanquã genus in suas
species, & illa cōtinet *Essentialiter*. Ipsum verò prædicabile sub nul-
lo membro cōtinetur *essentialiter* nec omnia mēbra eo modo
sub uno nēpe *specie* cōtinentur, nã hæ prædicationes. Prædicabi-
le est gen⁹, & Genus est species prædicabilis, &c. sunt accidētales.

REGULA IV.

Divisio debet fieri in partes (inter se & resp. divisi) immediatas.

REGULA V.

*Per negationem (vel privationem) non est dividendum
genus in species, (nisi certis de causis.)*

REGULA VI.

*Cujus divisionis membra continent rationes contradictorias (vel for-
maliter vel virtualiter, & quidem ita, ut alterum cum negatione reciproceur cum
altero) inter illa non datur medium (quod tamen contineatur sub toto.)*

CA.

CAPUT XII.

DE SUBJECTO ET ACCIDENTE.

REG. I.

*Quicquid advenit enti (post essentiam vel existentiam,) illud est
(ejus) accidens (prout hoc opponitur Essentiæ &
quarto prædicabili.)*

OBJECTIO.

EX hâc regula fluit. *Humanam naturam esse accidens λόγος.*
quod tamen absurdum & *Nestorianum* esse videtur. *Resp:*
Non videtur absurdum *Humanam naturam* dici accidens λόγος,
quatenus accidens sumitur pro eo quod non est de essentiâ ali-
cujus, vel salvâ essentia ejus rei, cui unitum est, potest adesse &
abesse, *Humana enim natura* non est de essentia λόγος, & posito
illam separari à λόγος, essentia λόγος non destrueretur. Ex hoc au-
tem sequi *humanam naturam* tantum accidentaliter esse unitam
λόγος, adeoque regulam hanc *Nestorio* favere non existimo, quia
necessarium non est, ut omne accidens quocunque modo sum-
tum accidentaliter tantum sit unitum subjecto & accidentaliter
de eo prædicetur. Addo tamen ab ejusmodi locutionibus ab-
stinendum esse, tum propter adversarios, tum propter alios, ter-
minorum in illis occurrentium non satis gnaros.

REGULA II.

Omne accidens (h. e. forma) est in subjecto fini proportionato.

REGULA III.

*Quod (ut positivum) excluditur (formaliter & immediatè)
per accidens aliquod, id ipsum est accidens.*

REGULA IV.

*Accidens (idem numero) non migrat de subjecto (imme-
diato) in subjectum.*

REGULA V.

Accidentis nõ est accidens, (tanquã subjecti ultimi, sive originalis.)

REGULA VI.

In DEum non cadit accidens (prædicamentale, exceptâ relatione.)

REGU;

OBJECTIO 1.

Vorstius *Tract. de DEO & attribut. div:* hoc axioma planè rejicit, & contrà docet, in DEO dari accidentia quædam ab ipsius substantiâ longè diversa, ut *Decreta* quæ ab essentia ejus realiter differre manifestis verbis docet c. l. p. 207. probat verò id *tripliciter*. 1. Quia decreta DEI multa sunt, Essentia autè unica est. 2. quia decreta sunt libera, Essentia verò necessaria. 3. Decreta DEI nō sunt ab æterno, Essentia DEI est ab æterno. *Resp:* Hæc sententia *Calvinista* absurda est & falsum est, Decreta DEI esse accidentia ab essentia ipsius realiter diversa, nec probationes quas affert id evincunt. Ad 1. *Resp.* Decreta DEI *dupliciter* posse considerari 1. *In se*, 2. *respectu objectorum* ad quæ terminantur. Hoc posteriori modò, Decreta DEI quodammodò multa dici possunt, non autem priori, quo in sensu id asserit *Vorstius*, quia non sunt multi actus volūtatē divinæ, sed unus simplex actus, quo omnia decernit. Ad 2. Decreta DEI rursùs *dupliciter* considerari possunt 1. *In se* 2. *resp. terminationis libera*. Hoc modo libera sunt decreta DEI, *illo* nō libera ut *Vorstius* vult sed necessaria sunt. Ad 3. Nego Decreta DEI non esse ab æterno, ratio *Vorstii*, quod causa libera semper antecedit effectum suum ordine temporis s. durationis eò quod libera actio supponat deliberationem in intellectu, nulla est, nam actiones intellectus & voluntatis in DEO sunt indivisibiles & producuntur in instanti, nec DEUS priùs proponit, rationatur aut colligit *Scaliger Exercit. 365. sect. 8.* Et *Vorstius* sibi ipsi contradicit, dum manifestis verbis fatetur, decreta DEI esse ab æterno pag. 66.

OBJECTIO 2.

Sapientia est accidens prædicamentale. Hæc autem in DEO est. Ergo. *Resp.* Sapientia creaturarum est accidens prædicamentale, non verò DEI Pertinet huc illud Theologorū: *Quæ in creaturis sunt accidentia cum DEO attribuuntur, transcunt in substantiam.*

CAPUT XII.

REGULA VII.

*Quod in uno est accidens, (prædicamentale) in alio
(cui univoce competit) non est substantia.*

OBJECTIO.

Sapientia in homine est accidens, in DEO est substantia.
Resp: Sapientia non competit DEO & homini univoce.

REGULA VIII.

*Duo accidentia solo numero diversa (aliàs quocunque modo & re-
spectu convenientia) non possunt (simul) esse in uno sub-
jecto (secundum eandem partem.)*

REGULA IX.

*Unum numero accidens (secundum se totum) non potest
(de potentiâ ordinatâ, simul) esse in duo-
bus subjectis (diversis.)*

OBJECTIO.

EX hâc regula Bellarminus lib. 1. de Justif. c. 6. & alii, rectè vi-
dentur concludere, fidem nostram, quam ratione, *notitia &
assensus* collocamus in intellectu & ratione *fiduciam* in Volunta-
te, esse monstrosam fidem & Chimæram, quia subjectis differt,
& ita à seipso realiter distinguitur, *Resp: falsò id colligunt Pon-
tificii ex regula nostra, nam 1. Fides non est secundum se totam
in pluribus subjectis sed secundum unam partem in hoc, secun-
dum aliam in alio, Est enim qualitas non simplex fides, sed una
per aggregationem. 2. Fides, licet sit in pluribus subjectis, non
tamen est in subjectis realiter distinctis & divisis, nam intelle-
ctus & voluntas non sunt potentiæ à parte rei distinctæ, sed sunt
realiter idem, ut melior habet sententia. E multis videantur
Scaliger Exercit 307. sect. 15. & B. Slevoigtius disput. Acad. th. 23.
3. Ipsimet Pontificii fidem ad intellectum & voluntatem refe-
runt. Vid. Bellarminus c. l. cap. 10.*

REGULA X.

*Quæ easdem habent proprietates (ut proprietas) eandem
habent essentiam & contrà.*

OBJE-

OBJECTIO.

EX hâc regula sequitur Divinam & Humanam naturam, e-
jusdem esse essentiæ, quia humanæ naturæ communicata
sunt omnia attributa divinæ naturæ ex sententia Orthodoxorū,
quod tamē *Eutychianum* est. *Resp. Calvinianis* ita quidem videtur,
unde nō rarō *Lutheranos Eutychianis* accēsent. Verūm falsō. Ad
object. dico proprietates *dupliciter* cōsiderari posse 1. *Materialiter*,
2. *Formaliter*. Axioma nostrum valet de proprietatibus, formali-
ter & *ut* sunt proprietates, non vero materialiter consideratis.
Quando ergō sub sumunt Calviniani: Divina & humana natu-
ra habent easdem proprietates, & proprietates sumunt *formali-*
ter, minor evadit falsa, & *Lutheranis* non nisi per calumniam
attribuitur. Si vero proprietates *materialiter* sumunt, minor
quidem vera, sed major falsa est.

REGULA XI.

*Quorum sunt diversa natura, eorum etiam diversa sunt
proprietates, & contrā.*

OBJECTIO.

E*utyches* statuit in Christo unam esse naturam, in quo tamen
diversæ dantur proprietates. *Resp.* Erravit in hoc *Eutyches* &
error iste ex eo ortum traxit quod non intelligere potuit, quo-
modo naturarum dualitas stet cum una personâ, putavit nam-
que naturam non posse esse absque propria subsistentiâ &
unam subsistentiam non plures posse afficere naturas, unde
unam respiciens personam, unam censuit esse naturam, Et por-
rō unam intuēs personam â naturarum proprietate descivit, &
ipsam divinitatem asseruit esse passam, ut pulchrè ostendit *Vi-*
gilius contra Eutychen. Refutari autem potest iste error ex nostra
regula, nam quia diversæ in Christo sunt proprietates, quod eti-
am *Nestorius* agnovit, sequitur in illo esse diversas naturas, non
autem plures personas sicut vult *Nestorius*.

CAPIT XIII.

DE EODEM ET DIVERSO.

REG. I.

*Identitas major præsupponit minorem, (si non positivè,
saltem negativè.)*

OBJECTIO.

DEus est idem numero non tamen est idem specie, nec idem genere. *Resp:* DEus tanquam idem numero, præsupponit identitatem specificam & genericam, *negativè*, quatenus non est diversus vel specie vel genere.

REGULA II.

Quorum unum potest esse sine altero, vel que se junctæ esse possunt, illa (quantum ad id, secundum quod unum sine altero esse potest) distinguuntur realiter (vel modaliter.)

OBJECTIO.

Relatio potest abesse à fundamento, quia homo potest esse sine paternitate, & tamen relatio & ejus fundamentum non distinguuntur realiter. *Resp:* Relatio duo importat, *Unum* Intrinsicum, quod est ipsum fundamentum, *Alterum* extrinsecum, quod est terminus, ad quem relatio subiectum refert. Quantum ad extrinsecum, relatio potest esse sine fundamento, & hoc modo etiam ab eo realiter distinguitur, quantum verò ad intrinsicum, relatio nec à fundamento distinguitur, ut dictum est, nec sine eo esse potest.

REGULA III.

Quæ sunt eadem (realiter & virtualiter) uni tertio (universaliter sumto, si fuerit universale) sunt eadem inter se (in eadem identitalis proportionē.)

OBJECTIO.

Plures hæreticos fuisse, qui summum Trinitatis mysterium à Seculis absconditum negare & ex ratione ausi fuerint refutare illos, qui leviter & per transennam Historiam Ecclesiasticam introspexerunt, latere nequit. Negavit Trinitatem *Sabellius* natio-

natione *Afer*, & ex eâ Africæ regione & provincia, quæ *Zybia* propriè dicta est, unde etiam à Scriptoribus Ecclesiasticis, *Lybi-
cus* sæpè cognominatur. Ante ipsum idem tentavit *Noëtus*, *Asia-
nus* qui *Smyrne* natus & *Sabellii* præceptor fuisse existimatur.
Eandem quoque amplexi sunt hæresin, *Praxeas* & *Hermogenes*,
& complures alii horum vestigijs insistentes qui ab his dicti sunt
Sabelliani, *Noëtiani*, *Praxeani*, *Hermogeneani*. Hos secutus est *Arie-
us*, unde *Ariani*. Post hunc, hæresin illam propugnarunt alii, qui
Ariani recentiores dicti sunt, ut *Photinus*, *Marcelli* discipulus, un-
de *Photiniani*. Hanc autem hæresin per totum millenarium se-
pultum ex orco quasi revocavit, *Faustus Socinus*, *Senensis*, *Italus*,
unde *Sociniani*. Et his omnib⁹ videtur favere regula nostra, nam
ita argumentari possunt: *Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt
ead. m inter se. At relationes in divinis sunt eadem uni tertio, nem-
pe Essentiæ divinæ. Ergò: sunt eadem inter se.* Ad hoc argumen-
tum variè respondent Autores. Illi quidem, qui distinctionem
realem admittunt inter essentiam & relationes in divinis facilè
hic se expedire possunt, & hanc Sententiam *Scoto* tribuunt, sed
obstant plurima loca apud *Scotum*, ut *Lib 1. dist. 8. qu. 2. & dist. 33.
qu. 1. & 2.* & alia, ad quæ benevolum lectorem brevitatis studio
remittimus, cujus gratiâ, nec rationē ob quam illi hanc senten-
tiam tribuunt nunc exanimabimus. Fuerūt autem in eâ senten-
tia alii, ut *Gilbertus Porretanus*, *Durandus* & *Nominalis*. Alii verò
qui idētitatem realem hinc inter essentiam & Relationes conce-
dunt, varias excogitarūt solutiones & limitationes *Majoris* pro-
positionis. *Connimbricenses lib. 3. Phys. c. 2. p. m. 447.* tres ejus adfe-
runt explicationes. *B. Slevegiius disp. Acad. d. 13.* Sex recenset,
quas ibidem examinat, & rejectis aliis illam amplectitur quæ est
quorundam recentiorum ut *Roderici de Arriagâ*, *Hurtadi de Men-
dozâ*, & aliorum. Ponunt autem jam nominati Autores distin-
ctionem inter Essentiam & relationes, *realem virtualē*, in ordine

ad prædicata contradictoria *reali actuali æquivalentem*, quæ distinctio facit, ut, relationes in divinis, licet à *parte rei* idem sint cum essentia, non tamen idem sint *inter se*. Et hanc sententiam nos quoque, ob plures rationes, aliis præferimus.

REGULA VI.

Eorum, quæ sunt realiter (& virtualiter) idem, communicato uno, necesse est communicari alterum.

OBJECTIO.

Calviniani negant communicationē Idiomatum, quā Theologi orthodoxi unanimiter docēt. Et videntur ex nostro principio illam posse destruere. Ita autem argumentari solēt: *Si Carni s. humane nature in Christo communicata sunt attributa divina: Aut omnia sunt cōmunicata, aut quedā, aut nulla. Sed nō omnia, quia, non Infinitas, æternitas & simplicitas, ipsi sunt communicata; Non quedam, quia quæ realiter idē sunt, eorum unū non potest communicari, ut non communicentur reliqua, per regulā nostram. Ergò, inferunt, nulla ipsi esse communicata.* Verūm *Resp:* Negando, non omnia attributa & in specie *Infinitatem, Æternitatem, & Simplicitatem* esse communicata humanæ naturæ. *Dicis:* Non possumus dicere: Humana natura est Infinita, æterna & simplex *Resp:* Distingvendum est inter *communicationem & prædicationem*. Ab illa, ad hanc non valet affirmativè consequentia. Ita v. g. omnes proprietates animæ rationalis communicantur corpori, non omnes autem de eo prædicantur, ut *Simplicitas, & Spiritualitas*: *Instas:* Si quedam attributa divina verè de natura humana prædicantur, etiam omnia de eâ prædicari possunt. *Resp.* Negando *conseq.* & contrarium ostendit exemplum de proprietatibus animæ rationalis. Si autem petatur ratio cur non omnia prædicari possint, nulla forsan alia assignari poterit quam repugnantia in subiecto. *Vid. Theologos passim, de hâc controversia, & de hoc argumento Calvinianorum in specie B. Gerhardum in orat. Tom. 1. annexâ.*

CA-

CAPIT XIV.

DE OPPOSITIS.

REG. I.

Opposita non possunt dici (simpliciter) de eodem (subiecto singulari, quatenus eodem & eodem tempore.)

OBJECTIO.

Socinus in tractatu quodam perbreui qui agit de DEO & Sp. S. *Racovia*, anno hujus seculi undecimo publici juris factus, ex hac regula oppugnat mysterium *Trinitatis*, ita enim argumentatur: *Opposita in DEO non dantur, unum & trinum simul, sunt opposita* Ergo in DEO non dantur. *Resp.* Abutitur Socinus regulam nostram, nam ea intelligenda est de oppositis, *verè salibus*, Unum & trinum autem in DEO non sunt verè opposita, quia non opponuntur eodem modo, vel non dicuntur de DEO quatenus eodem. *Unus* enim DEUS est *resp.* Essentiæ; *trinus resp.* personarum Quod verò Socinus c. l. dicit, hanc distinctionem neque extare in sacra scripturâ & cū certissima ratione & veritate manifestè pugnare. Ad id *Resp.* Et ad 1. Scripturam Sacram continere aliquid *dupliciter*. 1. *Αυτολεξι* expressè & *totidem verbis*. 2. *Κατα διὰ νοια* implicite & per consequentiã. Si hoc modo vult adferere, distinctionem illam non contineri in Script. S. falsissimū dicit. Si verò illo uti videtur, id accipit, eo nihil efficit, nã quæ per consequentiam in script. S. continetur illa æquè vera sunt ac quæ in illa cōtinetur expressis verbis licet id Socino, est aliis, nempe autorib⁹ *Artis Nova* non sit ad palatum, & pluribus ostenderemus, si instituti nostri ratio id permetteret. Ad 2. dico: Negando adductam distinctionem cum certissimã ratione & veritate pugnare, nam esto, pugnare cū rationes in humanis tale dari exemplum, nim: hominē dari qui sit unus essentiã, trinus personis, id tamē non pugnabit cū ratione, in divinis. Et quī pugnaret *Socine*? quæ enim ratio nostra plane non capit quo modo cum illis pugnare potest, & quæ *Socine* simpliciter ignoras quī inter ea pugnantiam fingis!

REGU.

CAPUT XIV.

REGULA II.

Contraria non possunt simul esse in eodem (in gradu summo.)

REGULA III.

Eadem est contrariorum materia (successivè, nisi alterum insit naturâ.)

REGULA IV.

Contraria (primò talia,) sub eodem genere, (si non proximò, saltem remoto) maxime distant (ad id genus.)

REGULA V.

Unum (materialiter sumtum, quatenus unum,) unitantum (primo & immediatè) est contrarium (in eodem oppositionis genere)

OBJECTIO.

HÆc regula contrariatur Theologis nostris qui unanimiter adserunt & ostendunt Antichristum Esse Pontificem Romanum. Si autem unum unitantum opponitur, Pontifex Romanus non potest intelligi, quia non unus sed plures fuerunt Pontifices Romani. Et opponit hoc *Bellarminus lib. 3. de Rom. Pontif. c. 2. col. 850. Resp. Antichristus non ratione personæ sed ratione doctrinæ opponitur Christo*, Pontifices Romani autem semper eandem doctrinam tradiderunt & Christo se opposuerunt. Porro unum semper tantum est Pontifex, & plures non nisi successivè, unde semper unum tantum se Christo opponit, quod dum facit Antichristus est.

REGULA VI.

Contradictoria (verè talia) nec simul vera, nec simul falsa esse possunt.

OBJECTIO.

Huic regula multa obstant, quæ illam falsam esse evincere videntur 1. Hæ propositiones: *Omnia Entia sunt dependentia, & quedam entia sunt independentia*, contradictoriæ sunt, & ambæ falsæ. 2. *Homo quatenus homo, est doctus, Et homo quatenus homo, non est doctus*, iterum contradictoriæ sunt, & ambæ falsæ, quia utrumque, & doctum, & non doctum esse, homini competit per accidens. Sicut & 3. sequentes simul falsæ sunt: *Sola bona opera justificant: Non sola bona opera justificant. Soli sancti sunt invocandi, Non soli sancti sunt invocandi. Solum purgatorium culparum maculas eluit, Non solum purgatorium culparum maculas eluit. Sola indulgentiæ peccatorum*

p. 81. as

pœnas relaxant, Non sola indulgentia peccatorum pœnas relaxat. Solus Pontifex in definiendo infallibilis, Non solus Pontifex in definiendo infallibilis, &c. Resp: 1. Ad primũ exemplum variè respõdere solent Autores, optimè dicitur in illo non rectè institutam esse contradictionem, commode vero institui si in posteriori prop. pro T. Quidam non substituatur, Non omnis, quo facto prior falsa, posterior vera erit. Ad 2. dico: Quidam sunt qui putant ab hâc regulâ excipiendas esse propositiones reduplicativas, quod in istis contingere possit utramque falsam esse. Verùm id non videtur admitti posse nam illæ propositiones aut sunt contradictoriæ, aut non. Si hoc ad præsens non spectât, Si illud, cõtradiçtoria possunt simul esse, quod absurdum est. In allato vero exemplo, non utraque falsa sed posterior vera est, non autẽ hoc vult, homini, quatenus homini competere quod non sit doctus, sed particula reduplicativa ad prædicatum pertinet, adeoque accuratè efferenda est h. m. Homo non est, quatenus homo, doctus, quò modo sanè verissima est. 3. In sequentibus propositionibus, particula Non aut afficit Solùm particulam exclusivã, aut totam enunciationẽ. Si illa contradictoriæ non sunt, Si hoc cõtradiçtoria sunt & posteriores veræ sunt, & non continet affirmativã, ut inferre possis. Ergò bona opera justificat, Ergò Sancti sunt invocandi &c.

REGULA VII.

Oppositorum eadem est scientia (1. quatenus opposita in eadem disciplina tractantur, 2. quatenus unius oppositi cognitio ex alterius cognitione (per accidens quodammodo) dependet, 3. quatenus eadem disciplina ut Dialectica & Rhetorica, opposita probant.)

REGULA VIII.

Inter contradictoria est distantia infinita (h. e. indeterminata)

REGULA IX.

Aprivatione (sequente formam, totali) non datur regressus ad (eundem numerò.) habitum (sive formam, neque ad eandem speciem, immediate, & naturaliter.)

OBJECTIO.

S*i hæc regula vera est, quomodo Christus potuit mortuos resuscitare,*

K

tare,

tare, & cæcis visum restituere. *Resp.* ex hâc regula rectè evincitur illud nō factū esse naturaliter sed supernaturaliter per absolutā quandam potentiā, & propterea rectè quoque ex illo colligim⁹ Christū esse verum Deum.

REGULA X.

Transientem ab extremo ab extremum oportet transire per media (secundū formam omnia quidem, quando ex extremis constant.)

REGULA XI.

Media (secundū formam) constant ex extremis contrariis (vel formaliter, vel virtualiter.)

REGULA XII.

Media (secundū formam) sunt ejusdem generis (vel proximi vel remoti.)

REGULA XIII.

Quot modis dicitur unum oppositorum, (quoad æquivocationem,) tot etiam dicitur alterum, (si in omnibus significationibus oppositum habeat, & quidem vel sub una vel diversis vocibus.)

REGULA XIV.

Oppositorum (& in specie contradictoriorū ordine in verso, Contrariorum in complexū, quando sunt paria, ordine directo nisi prius consequatur per accidens, vel oppositio sit secundum excessum & defectum, Relativorum, ordine directo quando consequuntur per se, & Privativorum, nisi altera negatio tollat ipsum subjectum alterius privationis) opposita sunt consequentia, (in eodem oppositionis genere.)

OBJECTIO.

EX hâc regula rectè sequitur: quod bona opera salvēt quia mala opera damnant. *Resp.* In contrariis procedit regula, si contraria sunt paria. Bona opera autem sunt imperfectè bona, mala opera verò sunt perfectè mala.

CAPUT XV.

DE PROPOSITIONIBUS.

REGULA I.

Ab eo quod res est, (non ratione existentia, sed ratione identitatis & compositionis) vel non est, oratio (formaliter) dicitur vera vel falsa.

OBJECTIO.

Sacras literas veras esse credimus, propterea, quod à DEO sunt profectæ. Ergò iudicium de veritate licet sumere ab autoritate dicentis. *Resp.* Sacras literas veras esse credimus quod à DEO sunt profectæ, non quod per hoc formaliter veræ sint, sed arguim⁹ nempe quia DEUS ipsa veritas est, & mentiri nequit, ideò rectè arguimus & colligimus ex eo id, quod DEUS dicit, cum objecto convenire. RE

REGULA II.

Talia sunt subjecta (ratione significationis) qualia permittuntur à predicatis (& cōtra.)
 OBJECTIO. Quando dico: *Humana natura est omnipotens, & visifica*, Subjectū, *Humana natura* nō admittit talia praedicata ut *omnipotēs, & visifica*. Resp. *Humana natura* non quidem, *in se & ratione sui* considerata, talia praedicata admittit ratione *alterius* autem, quatenus nim. transsumta est in *ὑπόκειν λόγῳ*, illa omninō admittit.

REGULA III.

Quando conditionalis est vera, si antecedens est necessarium (ex intrinsecā terminorum connexionē,) etiam consequens est necessarium.

OBJECTIO.

HÆc regula omnem libertatem & indifferentiam voluntatis humanæ tollere & Calvinianis favere videtur qui hominem necessariō peccare statuunt. Argumentum autem tale formari potest. Si *DEUS ab aeterno necessariō praescivit, Adamū, Judam, & quosque alios homines peccaturos*, necessariō quoque peccabunt. At id praescivit *DEUS ab aeterno*, Ergō, Minor in confesso est & Major probatur per regulā nostram, stat ergō cōclusio. Hoc argumentū ut fatetur *B. Meisner* & *Phil. Sobr. part. 1. sect. 4. c. 9. qu. 4.* difficillimum est, & Autores multum torfit. Unde *VViclefus* dixit hoc argumentum tam efficax esse, ut *Armacanus* viginti annis in ejus solutione laboraverit, & tandem vi ejus coactus dixerit, *DEUM* in suā praescientiā posse errare, quod tamen *VViclefus* falsō illi imposuit. Vid. *Bec. Theol. Schol. part. 1. tract. 1. c. X. qu. 12. Resp.* In regula nostra intelligitur per *Antecedens necessarium* quod est tale ex intrinsecā connexionē terminorum, praescientia *DEI* verō est tantū *necessarium ex suppositione*. Vid. *Becanus c. 1. & B. Slevoigtius in disp. Ac. pr. 4. §. 13. & seq.*

REGULA IV.

A propositione affirmativa finita ad negativam infinitam (infiniti praedicati totaliter, (in eadem quantitate.) V. C.

REGULA V.

A negativa finita ad affirmativam infinitam (infiniti praedicati totaliter, in eadē quantitate.) V. C.

OBJECTIO.

HÆc regula nō procedit, 1. quando praedicatū *negativa finita* est conjunctū, quia nō videtur sequi. *Brutū nō est animal intelligens*, Ergō, *Brutū est, nō animal intelligēs*, quia hujus sensus est quod *Brutū* nō sit quidē animal, sit tamē intelligēs, at utrūque falsum est, 2. quādo propositiones sunt *reduplicativae*. Quia nō videtur sequi: *Homo, quatenus homo, nō est albus*. E. *Homo, quatenus homo est, nō albus*. R. Ad 1. Dubitari potest, an negatio infinitās, infinitet solūm proximā vocē, & putamus nos, posterioris propositionis sensum esse hunc: *Brutū est id quod nō est animal intelligēs*. Ad 2. Posterior propositio vera est, particula autē *reduplicativa* *Quatenus* nō ad subjectū sed ad praedicatū referenda est, secūdūm *Philosophū 1. Prior. c. 38.* & *B. Sehalū in disp. de nonnullis ad libros de interpretatione & prior. Analyt. pertinentibus* & plures alios, adeōque totum praedicatū infinitari debet, quod si sit, posterior est hęc: *Homo est, nō quatenus homo, albus*, vel *Homo est id, quod nō est, quatenus homo, album*. Et hęc propositio verissima est.

REGULA VI. A comparativo (proprie sumto) ad positivum affirmativē. V. C.

OBJECTIO. Furtum simplex est melius Sacrilegio, nec tamen furtū est bonum. Resp. Comparativus proprie sumi debet. Sumitur autem proprie, quādo exponitur per suum positivum cum adverbio *magis*. Improperie, verō, ut exponitur per oppositum sui positivi cum adverbio *minus*.

REGU.

A positivo ad comparativum (proprie sumtum) negativè V. C.

Abest tertii adjecti, (accidentalis intrinseci vel intrinseci, non denominantis ab actu intellectus, phantasiæ vel appetitus, positivi vel privati, si privet formâ intrinsecâ,) ad est secundi adjecti (ejus temporis, quod per prædicatum importatur) V. C.

OBJECTIO.

DE Christo dicitur *Mich.* 5. quod egressus sit ante principium & ante dies seculi. Ita enim legitur. **וְמוֹצְאוֹ מִיָּמֵי עוֹלָם** Et egressiones (numerus pluralis hic ponitur pro singulari, ad denotandam excellentiam. *Vid. Glossum Grammat. Sacrâ lib. 3. tract. 1. can. 24.*) ejus, ante principium, ante dies seculi. Ex quo sequeretur juxta regulam nostram quod Christus fuerit ante principium, & ante dies seculi, ad eoque sit æternus & verus DEUS. Nihil ominùs tamen illud negant, illi qui divinitatè Christi oppugnât. *Resp.* Ex hoc dicto *Micha* firmissimè adstruitur æternitas & divinitas Christi, nã qui Christus potuisset ab æterno egredi, si nõ fui. et ab æterno. *Ea enim quæ non sunt, quo pacto loquentur, aut ambulabunt. Arist. 4. Met. r. 16.* Si autem est æternus, est verus DEUS. Et potest illud opponi omnibus qui Christi divinitatem negant, ut *Ebionitis, Cerinthianis, Samosatensibus, Aëtianis, Eunomianis, Ariarianis, Mahumetanis &c. & Antitrinitariis* in communi. *Dicit:* Si hoc Argumentum: *Quicumque egressus est ab æterno, ille est æternus, & per consequens verus DEUS: At Christus, egressus est ab æterno Ergo Est æternus, & per consequens verus DEUS, cujus Major probatur per regulam nostram, & Minor ex dicto Micha, firmissimè probat æternitatem & divinitatem Christi, cur non acquiescunt & concedunt illam adversarii? Negent ergo aut minorem, aut majorè necesse est, eum impossibile sit concessis præmissis negare conclusionem quæ est argumenti s. verè sequitur ex præmissis. Resp. Non majorem quæ regula nostra est, sed minorè quæ est scripturæ apud Micham c. l. negant. Putant verò ex hoc dicto Micha non posse probari æternitatem Christi eò quod vocabula **עוֹלָם & יָמֵי** quandoque significant tempus & durationem limitatam. Verùm hâc exceptione vim dicti s. minoris non effugiunt, nam, non solum adversariis concedemus, quod quandoque & alibi nominata vocabula durationem limitata denotent, sed etiam, quod hoc in loco **עוֹלָם יָמֵי** *Dies seculi*, non ipsam æternitatem significant, largiemur. Notamus autè, quod illa vocabula **עוֹלָם & יָמֵי** habeant præfixum **וְ** quod, quando præfigitur vocibus durationem s. tempus significantibus, idem denotat quod, *Ante*, unde sensus minoris est, non quod Christus sit egressus in principio & in diebus seculi, sed ante principium & ante dies seculi. At, omne quod ante principium esse vel fuisse dicitur, phrasi Scripturæ æternum est, & per consequens verus DEUS, quia de fide est ante principium, præter DEUM nihil fuisse, omnia verò quæ præter illum sunt producta esse in Principio *Moses**

Genes. 1.

F I N I S.

ET SOLI DEO GLORIA.

[Fb 169 verso]

Jh 570

ULB Halle 3
004 089 138

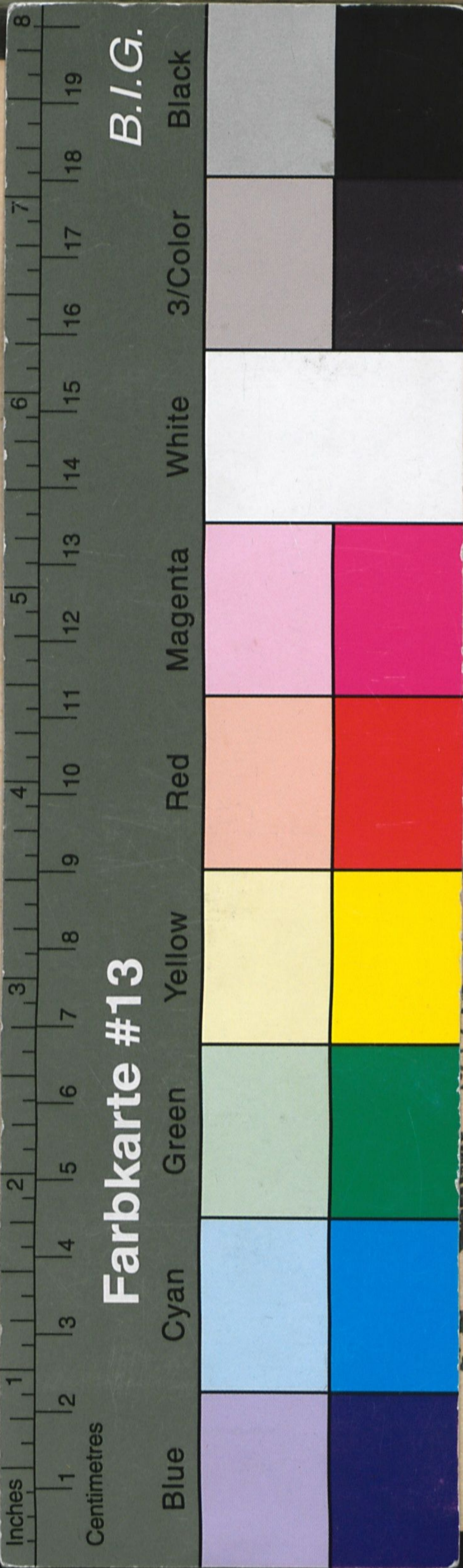

f

Sb.

VD17

STATUS
PHICO
GICUS,

phica commu-
duntur, per Limitationes
icantur, imprimis autem
is Theologicis accom-
hil. & Theolog.

PTUS
RE
ICO POSVVITZ,
DANO SA-

DC. LX.

4
an 3

